ئینگلیزیی تایبەتمەند بۆ قوتابیانی رۆژنامەگەری و گەیاندن

وەرگێڕانی

ئاوارە حاجی خدر

ئینگلیزیی تایبەتمەند بۆ قوتابیانی رۆژنامەگەری و گەیاندن

پێشکەشە بە...

ـ پرۆفیسۆر دکتۆر تاهیر حسۆ زێباری

ـ مامۆستایانی بەشی راگەیاندن لە کۆلێژی ئەدەبیاتی زانکۆی سەڵاحەددین

ـ خاوەن قەڵەمە بوێرەکانی بواری میدیا

ـ دایکی ئازیزم

ـ هاوسەری ژیان و جگەر گۆشەکانم (هێما و هەیام و ئاگا)

****

سوپاس و پێزانین...

بۆ بەڕێزان د. هیوا حاجی و مامۆستا داود رێواس

د.سەید وەحید عەقیلی ـ د.ئەحمەد تەوەکولی

ئینگلیزیی تایبەتمەند بۆ قوتابیانی ڕۆژنامەگەری و گەیاندن

وەرگێڕانی

ئاوارە حاجی خدر (دێلۆیی)

٢٠١٤

خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە

- **ئینگلیزیی تایبەتمەند بۆ قوتابیانی ڕۆژنامەگەری و گەیاندن**
- **د. سەید وەحید عەقیلی ـ د. ئەحمەد تەوەکولی**
- **وەرگێڕانی: ئاوارە حاجی خدر**
- **پێداچوونەوەی ئینگلیزی:عەلی عەبدوڵڵا ڕەحمان**
- **هەڵەچنی ڕێنووس: ئەبوبەکر ساڵح ئیسماعیل**
- **نەخشەسازی ناوەوە: ڕێدار جەعفەر**
- **بەرگ: ڕێمان**
- **نرخ:** ٣٠٠٠ دینار
- **چاپی یەکەم:** ٢٠١٤
- **تیراژ:** ١٠٠٠ دانە
- **چاپخانەی: موکریانی (هەولێر)**

- **لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانەکان ژمارەی سپاردنی (٥٧٢) ساڵی (٢٠١٤)ی پێ دراوە.**

زنجیرەی کتێب (٨٥٦)

ماڵپەڕ: www.mukiryani.com

ئیمەیل: info@mukiryani.com

پێشەکی

خوێنەری بەرێز ئەم کتێبەی لە بەردەستتدایە و وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی کوردی لە نووسینی ﴿د. سەید وەحیدی عەقیلی و د. ئەحمەد تەوەکولی ﴾یە و بە ناوی ﴿ئینگلیزی تایبەتمەند بۆ قوتابیانی رۆژنامەگەری و گەیاندن﴾ کە بە زمانی فارسی و ئینگلیزی نوسراوە. بەندەش لە بەر گرنگیی بابەتەکە و کەمیی سەرچاوە لە بواری میدیا بە پێویستم زانی ئەرکی وەرگێڕانی ئەم کتێبە لە زمانی فارسیەوە بۆ زمانی کوردی بگرمە ئەستۆ، لە لایەکی دیکەوە بیرۆکەی وەرگێڕانەکەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە دوای ئەوەی لە لایەن یەکێك لە مامۆستایانی زانکۆوە، ئەو پەرتووکەمان وەك پرۆگرامێکی خوێندن بۆ دیاریکرا و منیش بەو پێیەی قوتابی زانکۆم و درکم بەوە کرد کە وەرگێڕانی ئەم کتێبە سوودێك بە قوتابیانی بواری میدیا و زانستی گەیاندن دەگەیەنێت و بواری میدیا لە کتێبخانەی کوردیدا دەوڵەمەندتر دەکات، ئەو ئەرکەم بەجێ هێنا. هاوکات لە وەرگێرانی ئەم کتێبە ئاستەنگی زۆرم هاتنە پێش، بە تایبەت هەندێ زاراوەی میدیایی کە لە زانکۆکانی ئێران سوودیان لێ وەردەگیرێت، لە زانکۆکانی کوردستان زاراوەی تر بەکار دەهێنرێت، بەڵام بە راوێژکردن لەگەڵ مامۆستایانی زانکۆی تاران و چەند مامۆستایەکی زانکۆی سەلاحەددین، هەوڵی ئەوەم دا کە زاراوەیەکی گونجاو دەستنیشان بکەین کە روون و ئاشکرا بێت و لە لایەنی ئەکادیمی دوور نەکەوێتەوە. ئەوەی بە لامەوە زۆر گرنگە ئاماژەی پێبدەم ئەوەیە کە نووسەرانی

ئەم کتێبە لە بەرانبەر هەر چەمکێکی ناو کتێبەکە دیدو بۆچونیان نووسیوە کە لە بابەتەکەوە نزیکە، بەڵام ناکرێت وەك مانای هەر بابەتێك کە بە فارسی نووسراوە، لێك بدرێتەوە، بەڵکو دەکرێت وەك ڕێنوێنی و بەرچاو روونییەك بۆ هەر بابەتێك سوودی لێوەربگیرێت. هەروەها بۆ سوود گەیاندن بە خوێنەرانی ئەم کتێبە، وشە گرنگەکانی هەر بابەتێکم بە زمانی کوردی نووسیوەتەوە، بۆ ئەوەی لە کاتی خوێندنەوەی هەر دەقێکی ئینگلیزی واتای هەر وشەیەکی ئینگلیزی نەزانرا، سودی لێ وەربگیرێت و کارئاسانی بۆخوێنەر بکات. هەروەها لەم وەرگێرانەدا، لە هەر بابەتێك چەند پرسیارێك بە زمانی ئینگلیزی نووسراوە کە گوزارشت لە گرنگیی ئەو بابەتە دەکات و وەك کاکڵەی بابەتەکە سەیر دەکرێت، بەڵام لە کتێبەکەدا بێ وەڵام ماوەتەوە، بۆیە بە پێویستم زانی کە وەڵامی هەر پرسیارێك بە کورتی بدەمەوە بۆ ئەوەی خزمەتێکی باشتر بە قوتابیانی بەشی میدیا و میدیاکاران بکەم. هەروەها دەمەوێت ئاماژە بەوە بکەم کە وشەی (پاڵەوانی چاوپێکەوتن) کە لەم وەرگێڕانەدا بەکارم هێناوە سوودم لە کتێبێکی پرۆفیسۆری یاریدەدەر د.مەغدید سەپان بە ناوی (ژانرەکانی رۆژنامەوانی و مێژووی چاپخانە١٤٥٠ ــ١٥٠٠) وەرگرتووە، کە بەوشەیەکی شیاوم زانیوە بۆ ئەوەی گوزارشتی تەواو لەو کەسە بکەم کە چاو پێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدرێت. دڵنیام کە کاری وەرگێڕان و نووسین بێ کەموکوڕیی نییەو ئەم کارەی منیش لە کەموکوڕیی بەدەر نییە، بەڵام هێڤیدارم کە وەرگێڕانی ئەم کتێبە هاندەر بێت بۆ کاری باشترم لە بواری میدیادا لە ئایندەدا.

وەرگێر

٢٠١٣/٨/٢٥

بابەتی یەکەم

میدیا چییە؟

هەموو ئامرازگەلی پەیوەندییە گشتیەکان، کە لە رادیۆ، تەلەفزیۆن، سینەما، بڵاوکراوە چاپەمەنیەکان، ئینتەرنێت پێك دێت، پێی دەگوترێت میدیا. راگەیاندن بابەتگەلێکی بێشومار بۆ خەڵکێکی زۆر بڵاو دەکاتەوە. خەڵك بە تامەزرۆییەوە لەبەرەبەیانی هەر رۆژێکی نوێدا تا درەنگانی شەو ئارەزوی ئەوە دەکەن بزانن چی لە دەوروبەریان رووی داوە، یان بڕیارە کە روو بدات. میدیا ئەوەی نمایشی دەکات لە لای خەڵکێکی زۆرەوە بە راستی و باوەڕ لە قەڵەم دەدرێت. میدیا کاریگەریی گەورەی لە سەر بە کۆمەڵایەتی بوون و گەشەسەندن و بیروباوەڕ و بەهاکان و زانیاری هەیە. میدیا دەتوانێت رۆڵێکی ئەرێنیی یاخود نەرێنیی یاخود هەر دوو لایەنی بە یەکەوە و لە یەك کاتدا بە سەر وەرگر جێبەجێ بکات. ئێمە رۆژانە دەکەوینە بەر بڕێکی زۆری زانیاری و پەیامەکانی میدیا، بە بێ ئەوەی ئاگادار بین، دەکەوینە ژێر کاریگەرییەکانی پەیامەکانی میدیا، لەبەر ئەوەی لە زۆرێك، لە راستیەکانی پشت پەردەی هەواڵ بێ ئاگاین. بێگومان ئەگەر ئێمە لەبارەی میدیا و بەهێزیی و رێژەی کاریگەرییەکەی بخوێنینەوە ئەو کاتە لە کاریگەری بێسنووری زۆر سەرسام دەبین.

بابەتی دووەم

رۆژنامەکان

ئێمە بە هۆکاری جیاواز، وەك بەئاگابوون لە هەواڵ و بە دەست هێنانی زانیاری و زانینی ئەوەی کە لە جیهان و دەوروبەرمان رودەدات یان ئەوەی کە لە حاڵەتی روودانە، یاخود بۆ مەبەستی کات بەسەربردن، روو لە خوێندنەوەی رۆژنامەکان و هەفتەنامەکان دەکەین. رۆژنامەکان لە بابەتی هەمە چەشن پێك دێن و پەیامەکانیان بە شێوەی جۆراوجۆر پێشکەش دەکەن. ئەوان بە ناونیشانەکانیان دەتوانن بە شێوەی تامەزرۆیی و هەڵخەڵەتاندن دیدی خەڵك سەبارەت بە شتێك بگۆڕن. بڵاوکراوە بۆ ئەوەی فرۆشی زۆرتر بێت، بایەخ بە هەواڵی لەناکاو و گەورە و سەرنجڕاکێش دەدات. لە نوسینی وتاریشدا لەبەر ئەوەی زانیاریەکان بە کورتی ئاماژەی پێ دەدرێت و هەندێ جار وردەکاریی و شیکاریی چیرۆکەکەی تێدا نابێت، و راستیی بارودۆخێك یان گۆشەنیگایەك بە شێوەیەکی لایەنگیرانە پێشکەش دەکات. رۆژنامە گەورەکانی جیهان لە لایەن خاوەنەکانیانەوە بە تێڕوانین و بیروباوەڕی تایبەتی و بە ئامانجی دانانی جۆرێك لە رەفتاری چاوەڕوانکراو لە لایەن پێشکەش کاران بەرێوە دەبرێن.

بابەتی سێیەم

جۆرەکانی رۆژنامە

رۆژنامەکان لە گۆشەی جیاوازەوە دابەش دەکرێن، وەك چەشن یان جۆری هەواڵ، یان کاتی بڵاوکردنەوە، یان ئەو ژمارەیەی کە بڵاودەکرێتەوە وەکو رۆژنامەکانی رۆژانە و هەفتانە و مانگانە و وەرزیی و تایبەت و ناوچەیی و سەرانسەریی و نێودەوڵەتیی، یاخود ئەو رۆژنامانەی کە بە خۆڕایی دابەشدەکرێن. رۆژنامە خۆڕاییەکان تیراژێکی زۆریان هەیە و داهاتی خۆیان لە رێگەی ریکلام و ئاگاداریەکان و بەشێکی کەمیش لە رێگای هەواڵ بە دەست دەهێنن. رۆژنامە خۆڕاییەکان زیاتر بەیانیان دەردەچن و هەر کامێکیان خوێنەری تایبەت بە خۆیان هەیە. ئەو رۆژنامانەی کە وروژێنەرن لە جیاتی ئەوەی کە گرنگیی بە هەواڵی جدی بدەن، گرنگی بەو هەواڵانە دەدەن کە هەست و سۆزی خەڵك رادەکێشێت، خوێنەری جیاوازیان لەگەڵ رۆژنامەی وەرزی هەیە. رۆژنامە ناوچەیی و خۆڕاییەکان لە هەر دوو جۆری گەورە و بچوك بڵاو دەکرێنەوە، بەڵام زیاتر لە جۆری بچوکدا بڵاو دەکرێنەوە. رۆژنامە لۆکاڵیەکان بە مەبەستی راکێشانی خوێنەران، لەگەڵ رۆژنامە سەرانسەرییەکان کێبڕکێ دەکەن، هەر لەبەر ئەوەشە کە ناوەڕۆکێکی لۆکاڵی و سەرانسەرییان هەیە.

بابەتی چوارەم

میدیا بە چ شێوەیەك كاریگەریی لە سەر خەڵك دەبێت

میدیاكان تەكنیكی جۆراوجۆریان بۆ راكێشانی وەرگر هەیە و هەر بە هۆی ئەو تەكنیكانەشە توانیویانە سەرنجی زۆرترین وەرگر بۆ لای خۆیان رابكێشن. میدیاكان كاریگەرییان بۆ سەر خەڵك هەیە ودەتوانێت رۆڵێكی گرنگ بۆ بە كۆمەڵایەتیی بوونی منداڵان جێبهێڵێت. میدیاكان بە تایبەت تەلەفزیۆن و ئینتەرنێت دەتوانن كاریگەریەكی قوڵیان لە سەر منداڵان هەبێت و دید و بۆچوونی ئەوان سەبارەت بەو شێوەیەی كە مەبەستیانە بیگۆڕێت، هەروەها خانەوادە و هاوڕێیان و قوتابخانە و هتد.. دەتوانن لەو بوارەدا رۆڵێكی گرنگ ئەدا بكەن. میدیاكان بە مەبەستی پتەوكردنی پەیوەندیەكان لەگەڵ تاكەكانی ناو كۆمەڵگا هاوكاری وەرگر دەكات. هەندێك جاریش كاتێك لەگەڵ یەكتر لەبارەی بابەتێكەوە بەشداری دەكەن ئەو دەرفەتە دەڕەخسێنێت كە كاریگەریی لەسەر یەكتر بنوێنین، بەڵام ئەو كاتەی كە خەڵك تەنها بەكارهێنەربن، پەیامەكانیان یەك لایەنە بە سەر وەرگر دەسەپێنێت. ئەگەر چی ئێمە دەتوانین ئەو پەیامانە هەڵبژێرین كە دەمانەوێت، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە شێوەیەكی هەڵخەڵەتاندن و لە رێگای جۆراوجۆرەوە كاریگەریی خۆیان لە سەر وەرگر بەجێ دەهێڵن.

بابەتی پێنجەم

هەواڵ چییە؟

هەواڵ بە واتای گەیاندنی زانیاری دێت، لەبارەی هەر شتێك كە ببێتە جێگای سەرنجی زۆری خەڵك و لە هەمان كاتیشدا پێویستە هەواڵ نوێ بێت. ئەگەر لەو پێناسەیە ورد بینەوە، جەخت لە سەر دوو خاڵ دەكاتەوە، یەكەمیان نوێ بوون و دووەمیشیان جێگای سەرنجی كۆمەڵگا بێت. هەندێكی دیكەش وێڕای جەختكردنەوە لە سەر بەهای هەواڵی، كە وەك ئەوەی جێگای سەرنجی خەڵك بێت، جارێكی دیكە هەواڵیان بە خەڵك پێناسەكردووە، بە واتایەكی دیكە كاتێك ئێمە لەبارەی هەواڵێكەوە قسە دەكەین، هێما بۆ ئەو رووداوانە دەكەین كە بۆ ئێمە گرنگ و جێگای بایەخە، وەكو رووداوەكانی رۆژ و دەستپێشخەرییە تازەكان و داهێنانەكان و بەرنامەكانی گەشەپێدان، یان ئەو بابەتانەی كەوا بڕیارە لە ئاییندەدا روو بدات، هەموویان دەتوانن هەواڵ بن. هەروەها هەواڵ دەكرێت لەبارەی رووداوەكانی جیهان یان ئەو وڵاتەوە بێت كە تێیدا دەژیت. هەواڵ لە لایەن رۆژنامەنووس لە سەر پێوەری بەهای هەواڵی دەست نیشان دەكرێت.

بابەتی شەشەم

بنەماکانی نوسینی هەواڵ

خەڵك بۆ وەرگرتنی هەواڵە نوێیەکانی ڕۆژ، متمانە بە ڕۆژنامەکان دەکات. هەر ئەو بابەتە بەرپرسیارییەتی ڕۆژنامەنووس بۆ دیاریکردنی ئەوەی کە لە راستیدا هەواڵ چییە زیاتر دەکات، لەبەر ئەو هۆیەشە لە بنەمای (دروستیی و ڕوونیی و کورتیی) پێك دێت. هەواڵ دەبێت جێگای سەرنجی خەڵك بێت و ئەگەر ڕۆژنامەنوسان راستیی و دروستیی هەواڵ، قوربانی سەرنج راکێشی بکات، بێگومان هەواڵەکەی بێ بەها دەکات. هەواڵی هەڵە متمانەی دەزگا راگەیاندنەکە کەم دەکاتەوە و، متمانەی وەرگرەکانی لە دەست دەدات، هەروەها مانەوەشی وەك ڕۆژنامەیەکی ئازاد روبەروی مەترسی دەکاتەوە. لە سەر ڕۆژنامەنووس پێویستە زانیاری دروست و دور لە لایەنگیری پێشکەش بە خەڵك بکات. پێدانی زانیاری راست و دروست لە لایەن میدیاکانەوە دەبێتە هۆی بە ئاگابوونی خەڵك لە چالاکییە کۆمەڵایەتییەکان و لە هەڵبژاردنەکانیش رێنمایی دەنگدەر دەکات بۆ ئەوەی دەستنیشانکردنێکی زیرەکانە پێشکەش بکات. ڕۆژنامەنوسان لە کاتی نووسینی هەواڵدا پێویستە ڕەچاوی ناوەڕۆکی زانیارییەکان بکەن، لە روی گواستنەوەی داتا و ناوی کەسەکان و لێدوان و سەرچاوەکان. هەواڵ پێویستە سەرنج راکێش و زانیاری بەخش و هۆشیارکەرەوە بێت، لە پاڵ ئەمانەیشدا پێویستە دروست و ڕون بێت و خۆی لە نوسینی وشەی زیاد و دووبارە بپارێزێت.

بابەتی حەوتەم

بەهاکانی هەواڵ

سەبارەت بە بەهاکانی هەواڵ هەندێ جار پێناسەیەکی نائاسایی بۆ دەکرێت و دەگوترێت "هەواڵی باش هەواڵی خەراپ" لەبەرئەوەی خەڵك بایەخی زیاتر بە هەواڵی نەرێنی دەدەن، یان هەندێك جاریش دەگوترێت هەواڵی ئاسایی کەمتر خوێنەر بۆ لای خۆی رادەکێشێت، بۆ نمونە ئەگەر هەواڵێك بڵاوکرایەوە کە تێیدا هاتبوو، سەگێگ گازێکی لە مرۆڤێك گرتووە هەواڵ نییە، بەڵام ئەگەر مرۆڤێك گاز لە سەگێك بگرێت ئەوە پێی دەگوترێت هەواڵ، چونکە زانیاریەکە نائاساییە. رۆژنامەنوسان "سەرنجڕاکێشیی" وەك بەهایەکی هەواڵیی ناوزەد دەکەن، هەروەها ناوبانگیی و نزیکیی جوگرافیی و فەرهەنگیی و مەعنەویی و تازەیی و پەیوەنداری و ئەو هەواڵانەی کە دەبنە جێگای ئارەزووە مرۆییەکان، بە هۆی ئەوەوە دەبنە جێگای پیشوازیی وەرگرانی دەزگا راگەیاندنەکان و ناوەڕۆك و ئامانجی هەواڵەکە پربایەختر دەکەن.

بابەتی هەشتەم

بابەتیی و بێلایەنیی

رۆژنامەوان یان پەیامنێر بۆ گواستنەوەی زانیارییەکانی ناو هەواڵ بەر لە هەر شتێك پێویستە بیر لە گواستنەوەی راستییەکان بکاتەوە و لە کاتی ڕومالّکردنی هەواڵ ویژدانی خۆی ئاسودە بکات. رۆژنامەنوس لە کاتی ڕومالّکردنی زانیاری ناو رووداوەکان ئەگەر چی پێویستە کە ویژدانی حوکم بکات، بەلاّم هەندێ جاریش بە هۆی سیاسەتی دەزگاکەیان ناتوانن بێلایەنی تەواو بنوێنن، بەلاّم تا ئەو ئاستەی کە پێیان دەکرێت پێویستە رەچاوی ویژدان و بێلایەنیی بکەن. رۆژنامەنووسان لە کاتی پێشکەش کردنی زانیارییەکان و ئەو زمانەی کە بە کاری دەهێنن پێویستە کرۆکی بێلایەنی ڕەچاو بکەن، هەروەها تۆنی دەنگ و زمانی جەستەشیان لە کاتی پێشکەش کردنی زانیارییەکان پێویستە کە لایەنگری پێوە دیار نەبێت. متمانە و بڕوای پەیامنێر کاتێك لە لایەن وەرگرەوە بە هێند وەردەگیرێت کە لە گواستنەوەی زانیاری ناو رووداوەکان لایەنگیری تێدا نەکات و راستی و دروستی رووداوەکان وەك خۆی بگوازێتەوە، چونکە هەواڵی لایەنگیرانە و دوور لە راستیی متمانە و بیروباوەڕی وەرگر لاواز دەکات.

بابەتی نۆیەم

پاسەوانی دەرگا

ئەو هەواڵانەی کە لە ڕۆژنامەکان و رادیۆ و تەلەفزیۆنەکان بڵاو دەکرێتەوە و بە گوێی وەرگرانی دەگات، پێش بڵاوکردنەوەی بە تەتەڵە کردنی سەرنوسەردا تێپەر دەبێت و ئەگەر پێویست بکات، چاکسازیی پێویستی لەبارەیەوە ئەنجام دەدرێت، بەو هەنگاوە دەگوترێت کاری پاسەوانیی دەرگا. ئەو پرۆسەیە لە هەندێ شوێن دەبێتە هۆی پشتگوێ کردنی هەندێك لە هەواڵەکان بە هۆی بەگرنگ نەزانینیان لە لایەن سەرنوسەرەوە. هەروەها پەیامنێرانیش کاتی ئامادەکردنی هەواڵ ئەو ئەرکەیان لە سەر شانە، کە لە نێوان ئەو تێبینیانەی کە لە لای خۆیان لە سەر روداوێك تۆمار کردووە، زانیاری پێویستی بە شێوەیەکی کورت و رون لێ دەستنیشان بکەن و بە وەرگرانی ببەخشن. پاسەوانی دەرگا(دەرکەوان) هەروەها لەبارەی پایە و رێژەی گرنگیی هەواڵەکە بڕیار دەدات. ئەو هەنگاوە تەنانەت کاریگەریی لە سەر رێگاکان و نوسینی پەیامنێرانیش دەبێت. پەیامنێران لە کاتی ئامادەکردنی هەواڵ لە نێوان یاداشتەکانیان زانیاری پێویست بە شێوەیەکی کورت و رون دەردەهێنێت و ئەو یاداشتانە بە شێوەی هەواڵێك، کە جێگای رەزامەندی خەڵك بێت دەگوازێتەوە. هەروەها دەکرێت کە لەو هەنگاوەدا بەشێك لە زانیاریەکان لابدرێن، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا پێویستە رەچاوی گرنگترین زانیاری ناو چیرۆکی هەواڵەکە بکرێت.

بابەتی دەیەم

پەیکەری چیرۆکی هەواڵ

هەواڵ بەر لەوەی لە لایەن دەزگاکانی راگەیاندن بڵاو بکرێتەوە، پێویستە ئامادەکردنی بۆ بکرێت و رۆژنامەنوسان لە کاتی ڕوماڵکردنی زانیاری ناو روداوەکان شێوازی جیاواز بە خۆیان هەیە. یەکێك لە شێوازەکانی نوسینی هەواڵ، شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوەیە، لەو شێوازەدا گرنگترین بەشی لە لیدا (پەرەگرافی یەکەم) دادەنرێت دواترلە روی گرنگیەکەی بە شێوەیەکی قۆناغبەندی لە دوای یەکتر دادەنرێت و تا لە کۆتایی هەواڵەکە نزیك بیتەوە، گرنگیەکەی کەمتر دەبێتەوە و ئەوەی کە کەمتر جێگای بایەخە لە کۆتایی هەواڵ ئاماژەی پێدەدرێت. هاوکات شێوازێکی تری نوسینی هەواڵ چیرۆکی (داستان)ـــی دەنوسرێت. لە شێوازی چیرۆکیدا، نووسەر سود لە وشەی پێداهەڵگووتن وەردەگرێت بۆ گواستنەوەی زانیاری ناو روداوەکان، هەروەها لە شێوازی چیرۆکیدا گرنگی بە بەکارهێنانی چەمك وشە و زاراوەکان ونیشاندانی رەفتاری خەڵك لە ناو روداوەکە دەکرێت. هەروەها شێوازی سێیەم کاتژمێری لمیە، ئەو شێوازە لە هەر دوو شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوە و چیرۆکی پێك دێت.

بابەتی یازدەیەم

شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوە

لە شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوەدا گرنگترین زانیاریەکانی ناو هەواڵ لە سەرەوەی هەواڵ دا جێگیر دەبێت و تا بەرەو کۆتایی هەواڵەکە برۆین گرنگییەکەی کەمتر دەبێتەوە. ئەو شێوازە ناسراوترین شێوازی هەواڵی میدیاکانەو لە لایەن زۆربەی دەزگا راگەیاندنەکانەوە بۆ دارشتنی هەواڵ سودی لێوەردەگیرێت. پەرەگرافی یەکەم لە شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوە بە لید ناودەبرێت، لید بە واتای هەڵێنجراوی گرنگترین بەشی هەواڵ ناوزەد دەکرێت و لە یەك رستە تا دوو رستە پوخت دەبێتەوە. لە شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوە پەرەگرافەکانی دوای لید رۆڵی پارێزگاریکردن لە لیدیان دەبێت.

بابەتی دوازدەیەم

دەستپێکردنی نوسینی لید

لید یان پەرەگرافی دەستپێکی هەواڵ، پێویستە کورت و پوختکراو بێت، هەروەها دەبێت هەر لە سەرەتا دا بۆ راکێشانی وەرگر رۆڵی قولاب ئەدا بکات، بە شێوەیەك کە سەرنج راکێش بێت و وەرگر بە دوای خۆیدا تامەزرۆ بکات. نوسینی لیدێکی باش تا رادەیەك ئاسان نییە، بە جۆرێك کە بە بڕوای بەشێك لە مامۆستایانی زانکۆی بواری رۆژنامەنوسی، ئەگەر رۆژنامەنوس دەستپێکی دارشتنی هەواڵەکەی بە شێوەیەکی ئەکادیمی و لۆژیکی پەیڕەو بکات، دەتوانێت کۆتایی هەواڵەکەشی بە باشی تێپەر بکات و هەواڵێکی سەرکەوتوو بەرهەم بێنێت. هەر بەو هۆیەشەوەیە کە مامۆستایانی زانکۆی بواری رۆژنامەنوسی لەو بڕوایەدان کە نووسینی لیدێکی بەهێز و سەرنجراکێش و کاریگەر ئاسان نییە و پێویستە کە بنەماکانی نوسینی لید ڕەچاو بکرێت. رۆژنامەنوس پێویستە لە نوسینی لیددا وەڵامی هەر شەش پرسیارە سەرەکییەکە بداتەوە. بێگومان لید جۆری جیاوازی هەیە، لیدی نەرم و لیدی سەخت. سەبارەت بە بەکارهێنانی هەر یەکێك کە لە کوێ بەکاردێت، بە گرنگی و رەگەزەکەی پەیوەندار دەبێت. هاوکات لیدی سەخت بۆ هەواڵی خێرایە، لیدی نەرمیش بۆ ئەو هەواڵانەیە کە زۆر خێرا نین.

بابەتی سێزدەیەم

هەواڵی سەخت و هەواڵی نەرم

هەواڵی نەرم و هەواڵی سەخت دوو دەستەواژەن کە ئەمڕۆ بۆ دابەشکردنی هەواڵ بەکاردەهێندرێت و هەر کامێك بە پێی ماهیەت و رەگەزی هەواڵ لە لایەن رۆژنامەنوسانەوە بەکاردەهێنرێت. هەواڵی سەخت ئەو هەواڵانەن کە پێویستە بەخێرایی بڵاوبکرێنەوە و ئەگەر بە خێرایی بڵاونەکرێنەوە کۆن دەبن و گرنگی خۆیان لە دەست دەدەن، بە پێچەوانەوەش هەواڵی نەرم پێویستی بەوە نیە کە خێرا بڵاوبکرێنەوە و لە روی کاتی بڵاوکردنەوە خێرایی کەمتر لە خۆ دەگرن. هەواڵ لەبارەی کارەسات و جەنگ و تاوان و گۆڕانکاری گەورەی سیاسی بە هەواڵی سەخت هەژمار دەکرێت.

هەواڵی نەرم بەو هەواڵانە دەگوترێت کە ئانی نەبێت، بەڵکو وەکو پەروەردە یان سەرگەرمیی یان شێوەکانی ژیان کەسایەتییە دیارەکان لە خۆ بگرێت. هەروەها هەواڵی نەرم بە شێوازی چیرۆك دەنوسرێت، هەر بەو هۆیەشەوەیە لە شێوازەکانی چیرۆك و پێدا هەڵدان سوود وەردەگرێت، لە لایەکی دیکەوە هەواڵی سەخت فەرمیترە و لە رووی شێوازی رێکخستنەوە لە هەرەمی هەڵگەڕاوە نزیك دەبێتەوە.

بابەتی چواردەیەم

شێوازی کاتژمێری لمیی

شێوازی کاتژمێری لمی یەکێکە لە شێوازەکانی دروستکردنی هەواڵ، کە لە سێ بەش پێك دێت. لە بەشی یەکەمی هەواڵ بە شێوازی هەرەمی هەڵگەڕاوە و لیدێکی پوختکراو پێك دێت. لە بەشی کۆتایشیدا بەشێوەی ڕێکخراو و چیرۆکیی پێك دێت. ئاساییە کاتێك پەیامنێر دەیەوێت بەشی یەکەمی کاتژمێری لمی بە بەشی کۆتایی ببەستێتەوە، پێویستە لە یەك ڕستە یان پەرەگرافێك کە پێی دەوترێت ڕستە دانەر بە کاری بهێنێت. کاتژمێری لمی کە شێوازێکی هونەرمەندانە و هونەریە و زیاتر بۆ هەواڵی ڕوداوی کۆمەڵایەتی و وروژێنەر بەکاردێت، بەڵام لە هەمان کاتیشدا بۆ جۆرەکانی هەواڵ وەکو تاوانەکان و بازرگانی و هەواڵی پەیوەندار بە دەوڵەت و هەروەها وتاربێژی و گردبوونەوەکان سودی لێ وەردەگیرێت. لە شێوازی کاتژمێری لمی بۆ دورکەوتنەوە لە دووبارە کردنەوەی بابەتەکان لە بەشی پەیوەندار بە هەرەمی هەڵگەڕاوە تەنها چەند پەرەگرافێکی گرنگتر نەك تەواوی هەواڵ دەهێنرێت.

بابەتی پازدەیەم

چاوپێکەوتن

چاوپێکەوتن بە یەکێك لە رێگاکانی بەدەست هێنانی زانیاری هەژمار دەکرێت. چاوپێکەوتن ئاڵوگۆڕکردنی بیروڕایە لە نێوان دوو کەس یان زیاتر. بێگومان چاوپێکەوتن بە باشترین رێگای بە دەست هێنانی زانیاری لە قەڵەم دەدرێت. هەروەها چاوپێکەوتن لە رێگای روبەڕوبونەوە یان لە رێگای پەیوەندی تەلەفۆنی یان نوسراو یان لە رێگای ئیمێلەوە دەتوانرێت ئەنجام بدرێت. شارەزایانی بواری رۆژنامەنوسیی، چاوپێکەوتن بەوە پێناسە دەکەن کە ئەنجامدانی ئاڵوگۆری زانیارییە لە رێگای پرسیار و وەڵام، لە نێوان رۆژنامەنوس و سەرچاوەی هەواڵ. رۆژنامەنوسان بە شێوازی ئەکادیمی و هۆشیارییەوە هەوڵ دەدەن، کە ئەو کەسەی چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدەن ناچاری بکەن کە قسەیان بۆ بکات و بە هۆیەوە زانیاری پێویستیان دەست بکەوێت. رۆژنامەنوسان ئەگەر نەتوانن لە کاتی دروستکردنی راپۆرتەکانیان پرسیاری دروست و پێویست بکەن، ئەوا ناتوانن بەرهەمێکی ئامانجداریان دەست بکەوێت. رۆژنامەنوس ئەگەر لە میانی چاوپێکەوتنەکەیان توانای هونەری نەبێت و شارەزای تەکنیکەکانی چاوپێکەوتن نەبێت، لەوانەیە بە هۆی پرسیاری توند هەر لە سەرەتاوە چاوپێکەوتنەکەی پەك بخات. تایبەتمەندیی رۆژنامەنوس بۆ ئەنجامدانی چاوپێکەوتنێکی ئاسایی پێویستە توانای سەبر و ئارامی هەبێت و خاوەن متمانە بێت و لەکاتی وەڵامی بەرامبەرەکەی بێدەنگ بێت.

بابەتی شازدەیەم

دروستکردنی چاوپێکەوتن

چاوپێکەوتنەکان لە دوو جۆر پێك دێت کە بریتین لە هەڕەمی و هەڕەمی هەڵگەڕاوە. لە شێوازی هەڕەمدا پرسیاری ئاسان لە سەرەتادا دەکرێت و پرسیاری قورس و، هەموو ئەو پرسیارانەی کە لە چاوپێکەوتنەکە دەکرێت، نابێت ئەو کەسە هەراسان بکات کە چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدرێت، بەڵکو ئەو پرسیارانە بۆ کۆتایی چاوپێکەوتنەکە هەڵدەگیرێت. لە چاوپێکەوتن بە شێوازی هەڕەمی هەڵگەڕاوە سەرەتا پرسیاری قورس دەست پێدەکرێت و تا لە کۆتایی چاوپێکەوتنەکە نزیك بێتەوە دەگاتە پرسیاری سادە و ئاسان. لە شێوازی هەرەم چاوپێکەوتن بە پرسیارەکانی تایبەت بە پێشینەی کەسەکە دەست پێدەکات، یاخود بە واتایەکی دیکە بە پرسیاری کراوە دەست پێدەکات و بە پرسیاری داخراو کۆتایی پیێ دێت. ئەو شێوازە چاوپێکەوتنە بۆ ئەو کەسەی چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدرێت ئەگەر دور و درێژیش بن گرفتێك دروست ناکات و چاوپێکەوتنێکی سودبەخشی لێدەردەچێت.

بابەتی حەڤدەیەم

پرەنسیبەکانی ڕێنوێنیی چاوپێکەوتن

چاوپێکەوتن جۆری جیاوازی هەیە و هەر یەکێك لە جۆرەکانی چاوپێکەوتن مەرجی جیاواز بە سەر ڕۆژنامەنوساندا دەسەپێنن. چاوپێکەوتن بە شێوەی ڕووبەڕوو بە باشترین جۆری چاوپێکەوتن لە قەڵەم دەدرێت، بەڵام هەریەك لە جۆرەکانی دیکە لە جێگای خۆیان دەتوانن ڕۆڵێکی گونجاوتر ببینن. ڕۆژنامەنوسان بۆ ئەنجامدانی باشترین چاوپێکەوتن پێویستە چەند خاڵێك ڕەچاو بکەن:ـ

پێویستە بۆ پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە، پێش دەستپێکردنی چاوپێکەوتن پوختەیەك لە پرسیارەکانی بۆ باس بکرێت، هەڵبەتە پێویستیش نییە کە وردەکارییەکانی ناو پرسیارەکان ئاشکرا بکرێن. هەروەها پێویست دەکات لە سەر ڕۆژنامەنوس کە خۆی و ئەو دەزگایەیی کە تێیدا کار دەکات بەو کەسەی بناسێنێت کە چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدات و شوێن و کاتێکی گونجاو بۆ چاوپێکەوتنەکە دیاری بکات و روخۆش بێت بە پێی شوێن و ئەو کەسەی کە چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدات جلوبەرگی گونجاو بپۆشێت و لێکۆڵینەوەیەکی سەرەتایی سەبارەت بە تەوەری گفتگۆکەی هەبێت و شوناسێکیشی لە سەر سیڤی ئەو کەسە هەبێت کە چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدات، چونکە زانینی ئەو زانیارانە هاوکاری زیاتری ڕۆژنامەنووسەکە دەکات.

بابەتی هەژدەیەم

جۆرەکانی پرسیاری چاوپێکەوتن

هەر وەك چاوپێکەوتن جۆری جیاوازی هەیە، پرسیارەکانی چاوپێکەوتنیش لە روی دارِشتنەوە هەمەجۆرن بەم شێوەیە پۆلێن دەکرێن. پرسیاری سەخت، پرسیاری پشتیوانی، پرسیاری چەند رویی (ئەم جۆرە پرسیارانە دوو پرسیار یان زیاتر لە دوو پرسیار لە خۆدەگرێت). بەڵام بە شێوەیەکی گشتی پرسیارەکان بۆ دوو جۆری داخراو و کراوە دابەش دەکرێت. پرسیارەکانی داخراو ئەو پرسیارانەن کە وەڵامی کورت لە خۆ دەگرن و ئەو کەسەی کە چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدرێت، بە گوتنی بەڵێ یان نەخێر یان وەڵامی کورت دەداتەوە. بۆ نمونە ئەگەر لە کەسێك بپرسن تەمەنت چەندساڵە؟ یان هاوسەرگیریتان کردووە؟ ئەو جۆرە پرسیارانە بە پرسیاری داخراو ناودەبرێن، بەڵام پرسیاری کراوە بەو پرسیارانە دەگوترێت کە بە وردی وەڵامی خۆی بداتەوە، بە واتایەکی دیکە ماوەی پێویست بەو کەسە دەدرێت کە بۆچونی خۆی بخاتەڕوو. بۆ نمونە ئەگەر لە پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بپرسرێت، بۆچونتان سەبارەت بە یاسای تازەی چاپەمەنی چیە؟ لە وەڵامی پرسیارەکەدا، پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە، دەتوانێت دید و بۆچونی خۆی بە شێوەیەکی دور و درێژ بخاتەڕو.

بابەتی نۆزدەیەم

رێنمایی دانانی پرسیارەکان

رۆژنامەنوس لە کاتی چاوپێکەوتن پێویستە کەشوهەوایەکی گونجاو دابین بکات بۆ ئەو کەسەی چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدات، کاتی پێویست دابین بکات بۆ ئەوەی پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بتوانێت لەبارەی پرسیارەکان بە شێوەیەکی لۆژیکیی و دروست وەڵام بداتەوە. هەروەها بۆ دانانی پرسیارەکان پێویستە چەند خاڵێکی دیکە ڕەچاو بکرێت لە سەر رۆژنامەنوس پێویستە لە ناو یەك پرسیاردا چەند پرسیارێکی دیکە بە شێوەیەکی هاوکات ئاراستە نەکات، چونکە لەوانەیە پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بەرسڤی تەواوی پرسیارەکان نەداتەوە و بە ئارەزوی خۆی هەندێك پرسیار وەڵام بداتەوە. هەروەها رۆژنامەنوس نابێت پرسیاری لە شێوەی لێپرسینەوە لە پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بکات و روبەڕوی پرسیاری وروژێنەری بکات، چونکە دانانی ئەو جۆرە پرسیارانە دەبێتە هۆی نیگەرانیی پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە و توشی کاردانەوەی دەکات، بۆیە پێویستە کە هەوڵ بدرێت کاتی دانانی پرسیارەکان لەو دەستەواژانەی کە واتای لێپرسینەوە لە خۆ دەگرن، رۆژنامەنوس خۆی لێ بپارێزێت.

بابەتی بیستەم

کردەنیی و نەکردەنیەکانی چاوپێکەوتن

بۆ ئەنجامدانی چاوپێکەوتن پێویستە هەوڵ بدرێت کە چاوپێکەوتنەکان بەو شێوەیە تۆمار بکرێت کە پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە، ئاخاوتنەکانی خۆی ڕەتنەکاتەوە. ئەگەر ئەو کەسەی چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام دەدرێت داوای کرد کە بەشێك لە قسەکانی بڵاو نەکەنەوە، پێویستە لە سەر ڕۆژنامەنوس داواکەی جێبەجێ بکات. ڕۆژنامەنوس پێویستە لە هەڵسوکەوت کردن لەگەڵ پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بەڕێز بێت و هەوڵی دروستکردنی پەیوندی تۆکمە بدات لەگەڵی بۆ ئەوەی هەر کاتێك پێویستی بە ئەنجامدانی چاوپێکەوتن لەگەڵ ئەو کەسە هەبوو، بەرامبەرەکەی کارئاسانیی بۆ بکات. ڕۆژنامەنووس پێویستە چاوپێکەوتنەکەی بە پرسیاری سادە دەست پێ بکات و پرسیارە سەختەکان بۆ کۆتایی چاوپێکەوتنەکە هەڵبگرێت و ئەگەر هەستیشی بەوە کرد کە پرسیارێك پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکەی تووڕە کردووە، ڕۆژنامەنوسەکە پێویستە بۆ ماوەیەکی کاتیی وەڵامی پرسیارەکە فەرامۆش بکات و لە ناوەڕاستی چەند پرسیارێکی دیکەی چاوپێکەوتنەکەدا دوبارەیان بکاتەوە. پێتڤیە ڕۆژنامەنوس کەمتر قسە بکات و زیاتر بایەخ بە قسە و جوڵەکانی پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە بدات. خاڵێکی دیکە کە پێویستە ڕۆژنامەنوس ڕەچاوی بکات لەگەڵ پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە نەرمیی بنوێنێت و خۆی لە ڕووبەڕو بوونەوە بپارێزێت، بەمەش ڕۆژنامەنوس دەتوانێت زانیاریی زیاتر لە پاڵەوانی چاوپێکەوتنەکە وەربگرێت.

بابەتی بیست و یەکەم

پێناسەی فیچەر

فیچەر پارچە نوسینێکی رۆژنامەوانییە کە پرسێك یان بابەتێکی هەڵبژێردراو بە شێوەیەکی تێروتەسەل رووماڵ دەکات. فیچەر بە واتای بەشێك لە شتێك دێت، بەڵام لە رۆژنامەوانیدا فیچەر بە نوسراوێك دەگوترێت کە لەگەڵ هەواڵ نێوانی هەیە. لەو بابەتەدا زۆرترین باس شەنوکەو دەکرێت کە وتاری فیچەرییە و بە وتاری ناهەواڵیش ناودەبرێت. ئەو وتارانەی کە بە تەواوی هەواڵیە، بە هەواڵی خێرا و جددی وەکو هەواڵی پۆلیس، دادگاکان و بابەتی وەرزشی بایەخ دەدات، وەك هەواڵی سەخت سودی لێ وەردەگیرێت و ئەو جۆرە هەواڵانە پشت بە روداوە گەرم و خێراکان دەبەستێت. فیچەر زیاتر بایەخ بە ژیانی پشت پەردەی خەڵکی دیار دەدات، فیچەر لە هەواڵی سەختەوە دوورە. لەو وتارانەی کە فیچەرین، زانیارییەکانی داهێنەرانە و هزرییە و سەرەڕای ئەوەی کە زانیاری دەگەیەنێت، بۆ کات بەسەربردنیش بەکار دێت.

بابەتی بیست و دووەم

فیچەری هەواڵیی

لێرەدا فیچەری هەواڵیی وەکو سۆفت نیوز دانراوە، بە مانای هەواڵێك کە سەرەڕای ئەوەی کە گرنگیی بە خێرایی لە بڵاوکردنەوە نادات، لە هەمان کاتیشدا گرنگیی بە کاتی بڵاوکردنەوەی خۆی دەدات. فیچەری هەواڵیی بە بەراورد لەگەڵ هەواڵە سەختەکان دوورودرێژترن، هەر ئەو هۆیەشە، کە دەتوانێت بابەتگەلێك لە خۆ بگرێت. فیچەرەکان بابەتی سەرنجراکێشە مرۆییەکان لەخۆدەگرن و بە وشەی پێداهەڵدان و ڕەنگ و جوڵە بایەخ دەدات و دەتوانێت ڕۆڵی نووسەر لە کاتی نوسینی فیچەر بۆ چیرۆکنوسێك بگۆرێت. فیچەرێکی باش لە چاوپێکەوتن و زانیاری پێك هاتووە و بە ڕووداوێکی ڕۆژ سەرقاڵ دەبێت و وەرگرانی لە ڕاستییەکان ئاگاداردەکاتەوە و ڕەنگرێژی بڕیاردانی وەرگر دەکات لە ژیانی ئیستا و ڕۆژانی داهاتوودا.

بابەتی بیست و سێیەم

راپۆرت چۆن دەنوسرێت؟

راپۆرت لەبارەی بابەت و پرسی تایبەت بە کۆمەلگا دەنوسرێت رۆژنامەنوسان هەولّ دەدەن کە لە گۆشەنیگای جیاوازەوە بابەتەکان تاوتویّ بکەن و دیدوبۆچوونە جیاوازەکان سەبارەت بە رووداوەکان شەنوکەو بکەن، و بۆ مەبەستی تێگەیشتن و زانیاری زیاتر هاوکاری وەرگر بکەن. رۆژنامەنووسان بۆ ئامادەکردنی راپۆرت سەرەتا زانیاری و پێشنیارەکان کۆدەکەنەوە و دواتر بە شێوازێکی چیرۆکی دارِشتنی بۆ ئەنجام دەدەن. رۆژنامەنووس پێویستە بۆ ئامادە کردنی راپۆرتەکەی، کرِۆکی راپۆرتەکەی دەستنیشان بکات، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو خالّە، راپۆرتەکەی ئامادە بکات. رۆژنامەنووس پێش ئەوەی راپۆرتەکەی ئامادە بکات پێویستە لە خۆی پرسیار بکات کە بۆچی ئەو راپۆرتە دەنوسێت؟ و یان لە خۆی پرسیار بکات، ئاخۆ ئەو کەسانەی بابەتەکەی دەخوێننەوە چییان لێی دەست دەکەوێت؟ رۆژنامەنووس لە رێگای پرسیار و وەلاّمەکانی، دەتوانێت راپۆرتێکی باش بەرهەم بهێنێت. دەستنیشان نەکردنی ئامانجی راپۆرت دەبێتە هۆکاری راپۆرتێکی بیّ ئەنجام و وەرگر لە بەهای راپۆرتەکە دوور دەخاتەوە.

بابەتی بیست و چوارەم

ڕێنمایی زیاتر بۆ پەیامنێران

پەیامنێریی کارێکی چەند لایەنەیە، پەیامنێر پێویستە ئامانجی خۆی دیاری بکات و هەوڵی کۆکردنەوەی زانیاری بدات و لەگەڵ ژینگەی دەوروبەری خۆی بگونجێنێت، بە واتایەکی تر لەگەڵ خەڵکی کۆڵان و بازار گفتوگۆ بکات و لە گیرو گرفتەکانیان بکۆڵێتەوە و گرفتەکانیان لە ڕێگای راپۆرتێك روبەروی بەرپرسان بکاتەوە. پەیامنێر بۆ دۆزینەوەی ئامانجەکانی پێویستە بچێتە ناو خەڵك و هەوڵی بە دەست هێنانی زانیاری بدات لەبارەی ئەوەی لە دەوروبەری ڕوودەدات. پەیامنێر پێویستە لە شوێنە قەرەباڵغەکان وەکو نۆرەی پاس و لە نێو دۆستان و خزمان، چاو و گوێی خۆی سەبارەت بە گرفتەکان بکاتەوە و بۆ ئەو گرفتانە هاوسۆزیی نیشان بدات. هاوکات پەیامنێر پێویستە هەوڵی بەهێزکردنی پەیوەندییە گشتییەکانی بدات و پەیوەندییەکانی لەگەڵ گشت چین و توێژەکان پتەو بکات. پەیامنێران پێویستییان بە لیستێك لە ناو و پێگەی کەسایەتییە دیار و بەرپرسەکان و ئەو کەسانە هەیە کە چاوپێکەوتنیان لەگەڵ ئەنجام دەدەن. پەیامنێری پیشەیی پێویستە ئەرشیفێکی تایبەت بە خۆی هەبێت، تا لە کاتی پێویستدا بتوانێت سوودی لێوەر بگرێت.

بابەتی بیست و پێنجەم

پرۆسەی نووسین

ئێوە ئەگەر بتانەوێت ببنە نووسەر، دەبێ بنووسن، پرۆسەی نووسین بە نووسینی بەردەوام بەهێز دەبێت، ئەو پرۆسەیە لە چەند قۆناغ پێك دێت. کۆکردنەوەی بابەتەکان، هەڵوەستەکردن لەسەر بابەتەکە، رێکخستن و نووسین و خوێندنەوەی دووبارە. ئەگەر نەتوانن زانیاری باش دەستەبەر بکەن، نوسینەکەتان بەپێز نابێت. نووسەر پێویستە وێنەیەکی روونی لە سەر ناوەڕۆکی بابەتەکە هەبێت و بزانێت کە گرنگترین زانیاریەکان، یان بە واتایەکی دیکە بزانێت کامە خاڵە جەوهەری و زێڕینەکانی بابەتەکەیە. نووسەر بۆ ئەوەی زانیارییەکان شوێن بزر نەکات، پێویستە زانیارییە زیادەکان بناسێنێت و لێیان دوور بکەوێتەوە. نووسەر پێش ئەوەی کە دەست بە رێکخستنی نووسینەکەی بکات، پێویستە بیرۆکەیەك لە ناخیدا گەڵاڵە بکات. پیشەگەرانە نووسینێکی باش بەرهەم بهێنێت، نووسینێك کە جگە لەوەی پڕ لە زانیاری بێت هانی خوێنەر بدات بە دواداچوونی بۆ بکات.

بابەتی بیست و شەشەم

پەیامنێریی

پەیامنێری بۆ دەستەبەر کردنی زانیارییەکان پێویستە گەڕان و خوێندنەوە و لێکۆڵینەوە لە کتێبخانە و ئینتەرنێت و گفتگۆ لەگەڵ کەسانی تایبەتمەند ئەنجام بدات. کاری پەیامنێریی زیاتر بریتییە لە ئەنجامدانی دیدار و چاوپێکەوتن لەگەڵ خەڵکێك کە زانیاریان لە سەر چیرۆکەکە هەبێت یان بەشێك بن لە چیرۆکی ڕووداوەکە. هەر دوو جۆری ئەم خەڵکەش پێیان دەگوترێت سەرچاوەی هەواڵ. پەیامنێریی یەکێکە لە گرنگترین کاری رۆژنامەگەریی و یەکێکە لە گرنگترین رەگەزەکانی ئامادەکردنی راپۆرت. پەیامنێر زانیاری سەرنجڕاکێش و هەندێ جار دەستی یەکەم بە رۆژنامە نوسان دەدەن. پەیامنێریی بە تەواوی هونەرییە و پەیامنێر لە میانەی ئامادە کردنی لەگەڵ خەڵك بە گفتوگۆ هەڵدەستن و بابەتی فێر کردن و سەرسوڕهێنەر و چاوەڕواننەکراو، بە دەست دەهێنێت. هەر بەو هۆیەشە ئەو پیشەیە لەگەڵ جۆرەکانی دیکەی نوسین جیاوازە. پەیامنێران لە گواستنەوەی خاڵی بۆچونی خەڵکی تر پێویستە چاودێری بابەتە یاساییەکان بکەن تا روبەروی کێشەکانی دادگا نەبنەوە.

Please answer the following Questions briefly.

1. What does reporting often involve?

Reporting often involves research-going to libraries, reading about an idea, thinking about where to get more information and who to talk to (all things that Internet can help with).

2. What is the heart of a news story?

Reporting is at the heart of a news story

(٢٦)

تكايە بە كورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ئەركی پەیامنێر چیە؟

وەڵام/ ئەركی پەیامنێر بریتییە لە گەڕان لە كتێبخانەكان و خوێندنەوەی سەرچاوەكان بۆ دۆزینەوەی بابەتێك و بیر لەوە بكاتەوە كە لە كوێ زۆرترین زانیاری دەست دەكەوێت و كێ بدوێنێت.(ئینتەرنێت یارمەتیدەرێكی گرنگ دەبێت لەم رووەوە)

پ٢/ دڵی چیرۆكی هەواڵێك چیە؟

وەڵام/ پەیامنێریی بریتییە لە دڵی چیرۆكی هەواڵ.

Subject (26)

Reporting

Reporting often involves research-going to libraries, reading about an idea, thinking about where to get more information and who to talk to (all things that Internet can help with). Most of all, reporting involves meeting and interviewing people who either know about the story or who are part of it. Those people are called sources.

Reporting is at the heart of a news story. Interviewing real people provides the meat of good story-quotes of what they said. Talking to people often leads to unexpected information that can take a story in a whole different direction. And people often tell wonderful stories, called anecdotes, to illustrate what they are talking about.

It is reporting that makes a news story so different from other forms of writing. And it is meeting people and learning surprising, unexpected- and sometimes amazing-things that make reporting so rewarding. And any of those ingredients will make your news story interesting.

A cautionary note on reporters and their sources is in order first. Reporters must always identify who they are and the fact that you are a reporter before beginning an interview. And if you want to interview someone or use what they have said in a story, you must ask permission and inform the source that you would like to publish that information or quotes. This is more than just courtesy and good ethical practice.

Rewarding	پاداشتکردن	involves	تێوەگلان
Ingredients	پێکهاتەکان	libraries	کتێبخانەکان
Cautionary	وریاکەرەوە	information	زانیاری
Note	تێبینی	meeting unexpected	دیداری چاوەروانەنەکراو
Permission	روخسەت، مۆلەت	direction	ئاراستە
Inform	زانیاری دان	wonderful	جوان
Publish	بلاّوکردنەوە	anecdotes	گێرانەوە
Quotes	وەردەگرێت	illustrate	روونکردنەوە
Courtesy	رێز	surprising	کتوپر، لەناکاو
Ethical	ئەخلاقی	amazing	سەرسورهێنەر، سەرنجراکێش

Please answer the following Questions briefly.

1. What does a successful writer usually do?

The successful writer usually gathers focuses, orders, drafts and revises.

2. How can a writer find a focus?

A writer can find a focus asking himself, what's the point? Imagine that you had to write a six-word headline for the story.

(٢٥)

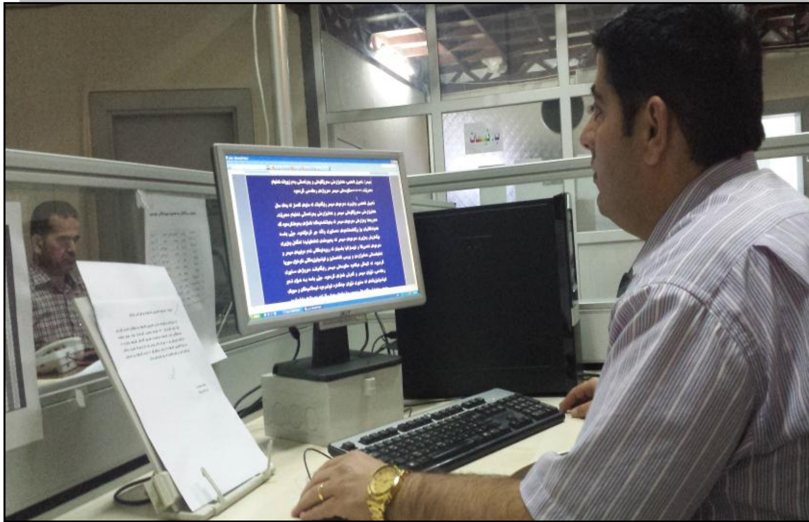
تكایه به كورتی وه‌ڵامی ئه‌م پرسیارانه‌ی خواره‌وه بده‌ره‌وه.

پ١/ئه‌ركه‌كانی نوسه‌ری سه‌ركه‌وتوو چییه؟

وه‌ڵام/ بریتیه له دارشتنی بیرۆكه و ریزبه‌ندیی رووداوه‌كان و ره‌شنوس و پێداچوونه‌وه‌یان.

پ٢/ نوسه‌ر چۆن ده‌توانێت كرۆكی بیرۆكه‌یه‌ك بدۆزێته‌وه؟

وه‌ڵام/ نوسه‌ر ده‌توانێت به پرسیار له‌خۆ كردن مه‌به‌ستی بیرۆكه‌كه‌ی بخاته‌ڕوو كه له شه‌ش وشه‌دا سه‌ردێرێك دروست بكات كه گوزارشت له چیرۆكه‌كه بكات.

Subject (25)

The writing process

Writing is a process, a logical sequence of steps. You follow a pattern in getting dressed each day, in baking a cake or in changing a flat tire. In the same way, your writing should be the product of a logical process. The successful writer gathers focuses, orders, drafts and revises.

1. The first step in the process is gathering. good writing begins with good reporting. The writer must find the details that reveal meaning. You can't write writing; you have to have fact.

2. Once you have the facts, decide on a focus or theme. Each news story should have one dominant idea. That is the focus or reason for writing the story. Without a focus, stories wander and confuse the reader. To find the focus, ask yourself, what's the point? Imagine that you had to write a six-word headline for the story.

What one sentence tells the meaning of the story?

3. Next, decide which of your facts are most important and place them in a logical order. Discard all facts that don't flow from your focus statement. Like a blueprint, each story needs a plan. Each point should grow from the previous point and lead to the next one. Poor organization loses more readers than anything else. For the reader, the easiest thing is to stop reading.

4. Write quickly from beginning to end so that you can spend time with the middle of your story and with the ending. After you have written, edit your story to make it more powerful.

writing	پێش نوسین	process	پرۆسە
Reveal	دەرخستن ، کەشف	logical	لۆژیکی
Dominant	کۆنترۆڵکردن	sequence	بەدوای یەکداهاتن
Reason	هۆ	pattern	نمونە
Without	بەبێ	dressed	جل لەبەرکردن
Wander	پیاسە کردن	baking	نانکردن
Confuse	سەرلێشێواو	product	بەرهەم
Sentence	رستە	successful	سەرکەوتوو
Discard	فرێدان	focuses	جەخت دەکاتەوە
Statement	بەیانکردن ، راگەیاندن	orders	فرمانەکان
Blueprint	پلان دانان	drafts	رەشنووس
Previous	پێشوو	revises	پێداچوونەوە

Please answer the following Questions briefly.

1. How can we begin news gathering?

We can begin news gathering by keeping our eyes and ears open.

2. How can we begin to find story ideas?

We can begin to find story ideas by getting story ideas from other newspapers and magazines.

(٢٤)

تكایه به كورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/چۆن دەتوانین دەست بە كۆكردنەوەی هەواڵ بكەین؟

وەڵام/ لە ڕێگای هەمیشە كراوەیی چاوەكان و گوێیەكانمان دەتوانین دەست بە كۆكردنەوەی هەواڵ بكەین.

پ٢/چۆن دەتوانین بیرۆكەی چیرۆكێك دەست پێ بكەین؟

وەڵام/ بە وەرگرتنی بیرۆكەكان لە ڕۆژنامە و گۆڤارەكانیتر دەتوانین بیرۆكەی چیرۆكێك دەست پێ بكەین.

XINHUA/REUTERS

Subject (24)

Further tips for reporters

Finding story ideas

*Keep your eyes and ears open; listen to what your friends are talking about.

*Read everything you can get your hands on; get story ideas from other newspapers and magazines.

*Research a subject that interests you ask yourself what you would like to know more about.

*Talk to people in a specific field to find out what is important to them.

Newsgathering

*Begin collecting articles on your subject.

*Talk to friends and associates about the subject.

*Contact any agencies or associations with interest or professional knowledge in the area.

*Create a list of people you want to interview; cover both sides of the story by interviewing people on both sides of the issue.

*Collect government statistics and reports on the subject get old press releases or reports to use as background.

Articles	وتارەکان	finding	دۆزینەوە
Associates	ڕێکخراوەکان، پەیوەندار	newspapers	ڕۆژنامە
Contact	پەیوەندی	magazines	گۆڤارەکان
Agencies	ئاژانسەکان	subject	بابەت
Professional	پیشەیی	interests	بەرژەوەندی
Area	ڕووبەر	specific	دیاریکراو
Create	خوڵقاندن	field	بوار
Cover	دەپۆشێ	newsgathering	هەواڵ کۆکردنەوە
Statistics	ئامار	collecting	کۆکردنەوە
Releases	بڵاوکردنەوە		

Please answer the following Questions briefly.

1. What is the role of reporter?

The role of a reporter is to find out what people are thinking of an issue and to report the opinions of different stakeholders of an issue

2. How can a reporter bring the story to life?

A reporter can bring the story to life by providing some visual details .

(٢٣)

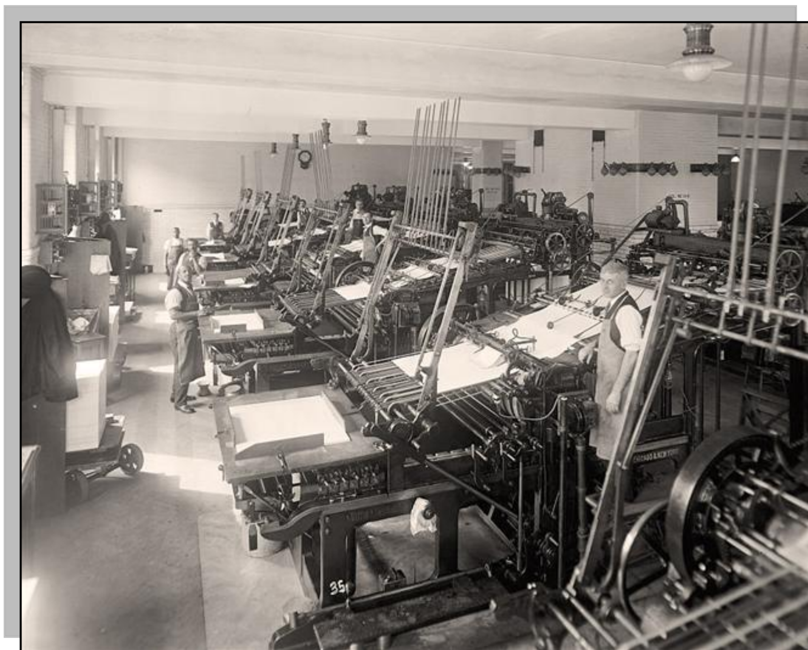
تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/رۆڵی پەیامنێر چیە؟

وەڵام/ بریتیە لەوەی کە، ئەوە بدۆزێتەوە کە خەڵك چۆن بیر لە پرسێك دەکەنەوە و ریپۆرتێك ئامادە بکات لەسەر بیروڕای پشکدارە جیاجیاکان لە سەر پرسێك.

پ٢/چۆن پەیامنێر دەتوانێت چیرۆکێکی کاریگەر و زیندوو بخاتەڕوو؟

وەڵام/ لە رێگای خستنەرووی هەندێك وردەکاری بینراو دەتوانێت چیرۆکێکی زیندو و کاریگەر بخاتەڕوو.

Subject (23)

What makes a report?

The role of a reporter is to find out what people are thinking of an issue and to report the opinions of different stakeholders of an issue. These comments make up the bulk of the story. The narrative helps to weave the comments into a coherent whole.

As a reporter, you are the eyes and ears for the readers. You should try to provide some visual details to bring the story to life (this is difficult if you have conducted only phone interviews, which is why face-to-face is best). You should also try to get a feel for the story. Having a feel means getting some understanding of the emotional background of the piece and the people involved in it. Try to get a sense of the characters involved and why they feel the way they do.

Hint: stick to one particular theme throughout the story. You can put in different details but they all have to relate to the original idea of the piece. (e.g. If your story is about black youth and their relationship with the police you Do NOT want to go into details about the life of any one particular youth).

The why question

Why am I writing this report? –what am I trying to achieve

Why am I writing this report? –what do I want my under to think and do after reading my report?

Conducted	ئەنجامدان	role	ڕۆڵ
different	جیاوازە	Understand	تێگەیشتن
stakeholders	پشکداران	Emotional	سۆزاوی
comments	لێدوان	Involved	تێوەگلاو
bulk	قەبارە	Stick	پابەندبوون
weave	چنین	Particular	بە تایبەت
coherent	بە یەکەوە بەستراو	Throughout	بەدرێژایی
whole	هەموو	Original	ئەسڵی
provide	پێدان	Relationship	پەیوەندی
visual	بینراو	Achieve	بە دەست هێنان
details	وردەکاری		

Please answer the following Questions briefly.

1. According to the text what is balance?

Balance is presenting the opinions of people on both sides of an issue and let the readers make their own decision on who to believe

2. Which of the news feature or hard news are less time-sensitive?

News features are less time-sensitive.

(٢٢)

تكايه به كورتى وه‌لامى ئه‌م پرسيارانه‌ى خواره‌وه بده‌ره‌وه.

پ١/ به پێى تێكسته‌كه ماناى هاوسه‌نگيى چيه؟

وه‌لام/ هاوسه‌نگى بريتيه له خستنه‌رووى بيروڕاى خه‌ڵك له هه‌ر دوو ديوى بابه‌تێك يان پرسێك و رێگاش به خوێنه‌ران بدرێت بڕيارى خۆيان ده‌رببڕن كه بڕوا به كامه لايه‌يان بكه‌ن.

پ٢/فيچه‌رى هه‌واڵ و هه‌واڵى سه‌خت كامه‌يان هه‌ستيارى كاتى كه‌متره؟

وه‌لام/ فيچه‌ره‌كانى هه‌واڵ هه‌ستيارى كاتيان كه‌متره.

Subject (22)

News feature

A news feature takes one step back from the headline. It explores an issue. News features are less time-sensitive than hard news but no less newsworthy. They can be an effective way to write about complex issues too large for the terse style of a hard news item. Street kids are a perfect example. The stories of their individual lives are full of complexities which can be reflected in a longer piece.

Features are journalism's shopping center. They're full of interesting people, ideas, color, lights, action and energy, Storytelling at its height! A good feature is about the people in your community and their struggles, victories and defeats. A feature takes a certain angle and explores it by interviewing the people involved and drawing conclusions from that information. The writer takes an important issue of the day and explains it to the reader through comments from people involved in the story.

Hint: Remember to balance your story. Present the opinions of people on both sides of an issue and let the readers make their own decision on who to believe. No personal opinions are allowed. The quotes from the people you interview make up the story. You are the narrator.

Energy	وزە	headlines	سەردێر
Community	کۆمەڵگای خۆجێیی	explores	دۆزینەوە
Struggles	خەبات، ململانێ	news features	فیچەرەکانی هەواڵ
Victories	سەرکەوتن	hard News	هەواڵی گەرم
Defeats	دۆڕاندن	newsworthy	بەهای هەواڵ
Angle	فریشتە	terse	کورت
Drawing	وێنەکێشان	individual	تاکەکەسیی
Conclusions	دەرئەنجام	complexities	ئاڵۆزیەکان
Balance	هاوسەنگی	reflected	رەنگدانەوە
Decision	بڕیار	piece	پارچە
Quotes	وەردەگرێت	center	ناوەند
Narrator	چیرۆك گێرەوە	action	کار

Please answer the following Questions briefly.

1. What hard news topics are usually about?

Hard news topics are usually about approaches-police and courts, sports, local government, or business-written.

2. According to the text what is a feature?

A feature story is a special human interest story or article that is not closely tied to a recent news event.

(٢١)

تکایه به کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ هەواڵی سەخت چ جۆرە بابەتێك لەخۆ دەگرێت؟

وەڵام/ هەواڵی سەخت بابەتی پۆلیس و دادگا و وەرزش و حکومەت و ئابوری لەخۆ دەگرێت.

پ٢/ به پێی دەقی بابەتەکە فیچەر چیه؟

وەڵام/ فیچەر بریتیه له بەشێکی تایبەتی ناهەواڵی، که له رۆژنامه و گۆڤارەکان بڵاو دەکرێتەوە.

رقابة
حرية
Free Pres
GETTY

Subject (21)

Defining feature writing

If you want to write, write. That's the advice of one of the ancient Greeks, If you want to be a good magazine or newspaper feature writer, first read this book.

If you take term literally, a feature is a special part of something. Feature articles are often special portions of the periodicals that publish them. They do take many different approaches and forms, of course. Most persons familiar with nonfiction writing for the news media think of the conventional straight news or hard news topics and approaches-police and courts, sports, local government, or business-written to give the who, what, when, where, why, and how. These stories emphasize the important persons, the activities, current events, local and regional orientation, explanation of importance, and nature of the event.

Feature stories go beyond this level to be special. Feature stories go beyond this level to be special. Feature writers often employ some license or flexibility and emphasize the unconventional or the different.

One professional writer defines feature writing as creative, subjective article writing that is designed to inform and entertain readers. Daniel Williamson's (1975) interpretation emphasized the four words that have been italicized. These points help to show features are different from straight news or information writing.

Employ	فەرمانبەری	literally	بابەتیانە
Flexibility	سانایی	feature	فیچەر
Emphasize	جەختدەکاتەوە	periodicals	وەرزیەکان
Unconventional	ناباو	conventional	لاسایی کردنەوە
Professional	پیشەیی	courts	دادگاکان
Defines	پێناسە دەکات	business	کار
Creative	داهێنەر	activities	چالاکیەکان
Subjective	بابەتی	Designed	نەخشە کێشان
current	هەنوکەیی	Inform	زانیاری دەدات
regional	هەرێمی	Interpretation	وەرگێران
orientation	ئاراستەکردن	Italicized	خوار نووسین
explanation	شیکردنەوە		

04 FEATURES

Defining feature writing

NEWS feature

What makes a report?

Further tips for reporters

The writing process

Reporting

Please answer the following Questions briefly.

1. Why we should tape an interview?

We should tape an interview because if anyone comes back at you, you have the proof of what was said

2.We should start an interview with <u>easy</u> questions; end with <u>difficult</u> questions.

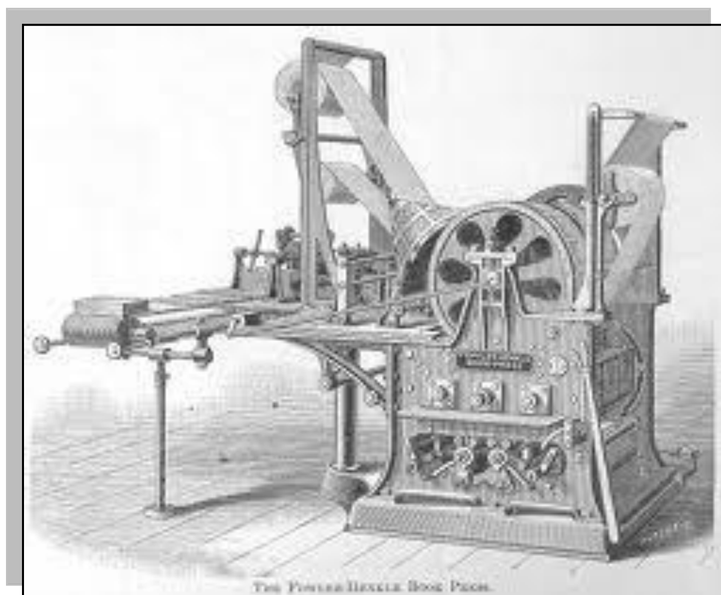
(٢٠)

تكایە بە كورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/بۆچی پێویستە چاوپێكەوتن تۆمار بكرێت؟

وەڵام/ پێویستە چاوپێكەوتن تۆمار بكەین بۆ ئەوەی ئەگەر كەسێك گەرایەوە لات، بۆی بسەلمێنی كە چی گوتوە.

پێویستە ئێمە چاوپێكەوتن بە پرسیارە ئاسانەكان دەست پێ بكەین و بە پرسیارە زەحمەتەكان كۆتایی پێ بێنین.

Subject (20)

Interviewing do's and don'ts

*Be polite.

*Explain the ground rules of the interview to people unfamiliar with how the media works-this means that you tell them the information they give you can and will be published. If they do not want any part of what they say published, they need to tell you it is off the record.

*Tape the interview (so if anyone comes back at you, you have the proof of what was said).

*Build a relationship with the person being interviewed.

*Start with easy questions; end with difficult questions.

*Read the body language of the person you're interviewing and if they get defensive, back away from the question you are asking and return later.

*Don't attack the source.

*Keep control of the interview; don't let the subject ramble or stray from the subject.

* On the other hand, don't let your opinion of what the story should be color the interview. Always remember that the person you are talking with knows more about the subject than you do.

Attack	هێرش	polite	بەڕێز
Ramble	بێزارکەر	unfamiliar	ناباوە، رانەهاتوو
Stray	دوور کەوتنەوە	published	بڵاوکراوە
Opinion	ڕاوبۆچوون	proof	بەڵگە
Language	زمان	relationship	پەیوەندی
Person	کەس	difficult	زەحمەت
Build	دروست دەکات	body language	زمانی جەستە
Remember	بیرهێنانەوە	defensive	بەرگری کاری
Source	سەرچاوە	return	گەڕانەوە

Please answer the following Questions briefly.

1. Why should we use a pause after asking questions?

We should use a pause after asking questions to give the person sufficient time to respond.

2. Why we should not ask multiple questions when we interview someone?

We should not ask multiple questions when we interview someone because we confuse the person.

(١٩)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/بۆچی پێویستە لە دوای پرسیار کردن وەستان بەکاربێنین؟

وەڵام/ پێویستە دوای پرسیار کردن وەستانێك هەبێت بۆ ئەوەی بوار بدرێت کە کەسەکە کاتی هەبێت، وەڵام بداتەوە.

پ٢/بۆچی نابێت لە کاتی چاوپێکەوتن لەگەڵ کەسێك پرسیاری هەمە جۆر بکەین؟

وەڵام/ لە کاتی چاوپێکەوتن نابێ پرسیاری هەمە چەشن بەکار بێنین چونکە کەسەکە تووشی سەرلێشێوان دەکەین.

Canon
EOS

Subject (19)

Guidelines for use of questions

*After asking a question, use a pause to give the person sufficient time to respond. The person may not have a ready response. If they feel they have to supply a quick answer, they might end up trying to say something that would please you rather than what is actually on their mind.

*Ask only one question at a time. Asking multiple questions confuses the person, who may only respond to the least important of the questions, or the one that is easiest for them.

*Avoid accusatory or antagonistic questions. Questions can reflect antagonism either because of your voice tone or because of the use of the word why. Why has become a word in our language that denotes disapproval or displeasure and can tend to put people on the defensive.

*Do not ask leading questions. Leading questions imply what you think. For example, You wouldn't really do that, would you? Or Don't you think that…?.

*Don't overuse questions. Questions have a tendency to promote yourself as an expert and reduce the responsibility and involvement of the other individual. Never ask a question purely out of curiosity.

Disapproval	نەسەلماندن	pause	وەستان
Displeasure	ناخۆش	sufficient	ئەوەندە بەش بکات
Defensive	بەرگریکار	respond	وەڵام دانەوە
Imply	لەخۆ دەگرێ، پێکدێت	supply	پێدان
Overuse	زۆر بەکارهێنان	please	تکایە
Tendency	مەیل	actually	لە راستیدا
Promote	بەرزکردنەوە	mind	عەقل، لەبیربوون
Reduce responsibility	کەمکردنەوەی بەرپرسیاریەتی	multiple	هەمە چەشن
Involvement	تێوەگلان	confuse	شلەژاو
Individual	تاک، بە تاکی	accusatory	تۆمەتباری
Purely	بەخاوێنی	antagonistic	دوژمنایەتی و دژایەتی
Curiosity	فزولی	denotes	ئاماژە دەکات بە ...

Please answer the following Questions briefly.

1. What are tow basic types of questions in interviews?

The tow basic types of questions in interviews are closed-ended questions and open-ended questions.

2. What is main difference between closed and open-ended questions?

The main difference between closed and open-ended questions is that closed-ended question require only a yes or no answer or specific date but open-ended questions require the applicant to develop an answer and provide more detailed information.

(١٨)

تكایە بە كورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ دوو جۆرە سەرەكیەكەی پرسیار لە چاوپێكەوتن چین؟

وەڵام/ دوو جۆرە سەرەكیەكەی پرسیار لە چاوپێكەوتن بریتییە لە پرسیاری داخراو و پرسیاری كراوە.

پ٢/جیاوازی سەرەكی نێوان پرسیاری داخراو و پرسیاری كراوە چیە؟

وەڵام/ جیاوازیی نێوان پرسیاری داخراو و پرسیاری كراوە لەوەدایە كە پرسیاری داخراو تەنیا پێویستی بە بەڵێ یان نەخێر هەیە یان بە كاتی دیاریكراو هەیە لە وەڵامدا، بەڵام پرسیاری كراوە پێویستی بە ئیلهام هەیە بۆ گەشە پێكردنی وەڵامەكە و خستنەرووی زانیاری تێرو تەسەل.

द सिविलियन
सच के साथ

Subject (18)

Types of interview question

There are two basic types of question:

1. Closed-ended question 2.Open-ended questions.

The timing and working of questions during an interview can affect the source's response.

Closed questions: Require only a yes or no answer or specific date. Some interviews require only quick question and short, specific answer. For these, it is best to ask closed-ended questions, which are structured to elicit precise answers.

Closed-ended questions should be reserved for the point in the interview when the source is relaxed and beginning to open up.

Open ended questions: Require the applicant to develop an answer and provide more detailed information.

Open-ended questions are used when a short, precise answer is not immediately necessary. Because they allow a source more time to develop an answer, open-ended questions sound less intimidating. They are good way to break the ice and to establish rapport with a source. In the first phase, of the interview, the questions are open-ended and easy to answer. By the last phase, when source and reporter should be as comfortable as they can be, the questions are closed-ended and adversarial.

Double-barreled questions are those that ask two questions at the same time. They can confuse respondents and answers to such questions are uninterruptible, because it is not possible to determine to which question the answer refers.

Necessary	پێویستی	closed-ended questions	پرسیاری داخراو
Allow	رێگە دەدات	open-ended questions	پرسیاری کراوە
Intimidating	قوقاندن	affect	کاریگەر
Phase	قۆناغ	closed question	پرسیاری داخراو
Comfortable	خۆش	require	داواکراو
Adversarial	راوێژکاریانە	elicit	پێشبینی
relaxed	پشوودان	Decide	بڕیار دەدات
Confuse respondents	وەلآمی بێسەروبەر	open up	کراوە
Uninterruptible	قابیلی پچرپچر بوون نییە	applicant	داواکار
Determine	بڕیار	precise	ورد
Subject	بابەت	immediately	هەر ئێستا

Please answer the following Questions briefly.

1. What sort of interview is the most effective?

Face-to-face interview is most effective

2. When telephone interviews can work well?

Telephone interviews can work well, especially if there is prior notification for participants.

(١٧)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ چ جۆرە چاوپێکەوتنێك کاریگەرترین جۆری چاوپێکەوتنە؟

وەڵام/ چاوپێکەوتنی رووبەروو کاریگەرترین جۆری چاوپێکەوتنە.

پ٢/چ کاتێك چاوپێکەوتن لە رێگای تەلەفۆن کاریگەری باشی دەبێت؟

وەڵام/ چاوپێکەوتنەکانی تەلەفۆنی کاتێك کاریگەریی باشیان دەبێت کە ئەگەر ئاگاداری پێشوەختەی بەشداربوان ئەنجام درابێت.

twitter.com/AMON_LFC

Subject (17)

Guidelines to interview

Face-to-face interviews are most effective, but telephone interviews can work well, especially if there is prior notification for participants. People are likely to say more than they will write. Participants are motivated by an effective, personable interviewer.

Once the preliminary research has been completed, it is time to set time to set up the interview.

Once the preliminary research has been completed, it is time to set time to set up the interview. Here are six guidelines to follow, each of which will be discussed in turn:

1. If the deadline is not tight, telephone or write to the person in advance to request the interview.
2. Identify yourself as a reporter, and name the organization for which work.
3. Establish a time and place that are convenient for being interviewed.
4. Tell the person the general type of information being sought. There is no need to reveal specific questions, but at least tell the source that you are doing a story on such and such and would like to ask him or her some questions. Also, tell the person approximately how long the interview will take.
5. Dress appropriately.
6. Be on time! The worst impression you can make on a source is being late for the interview.

Deadline	دواسات	face-to-face	رووبەڕوو
Tight	توند	telephone interviews	چاوپێکەوتنی تەلەفۆنی
Request	داواکراو	prior notification	ئاگاداری پێشوەخت
Identify	دەستنیشانکردن	participants	بەشداربووان
Organization	رێکخراو	motivated	هاندەر، پاڵنەر
Establish	دامەزراندن	effective	کاریگەر
Convenient sought	داوای گونجاو	personable	قابیلی بە شەخسیکردن
Reveal	دەرخستن	interviewer	چاوپێکەوتن
Specific	تایبەت	preliminary	سەرەتایی
Approximately	بە نزیکەی	research	گەڕان، توێژینەوە
Appropriately	بە گونجاوی	completed	تەواو بوو
Worst impression	خراپترین بۆچون	discussed	گفتوگۆ کردن

Please answer the following Questions briefly.

1. How interview patterns are determined?

Interview patterns are determined by the subject matter and the type of person being interviewed.

2. What are interview patterns?

Interview patterns are a funnel and an inverted funnel.

(١٦)

تكايه به كورتى وه‌لآمى ئه‌م پرسيارانه‌ى خواره‌وه بده‌ره‌وه.

پ١/چۆن جۆرى چاوپێكه‌وتن ده‌ستنيشان ده‌كرێت؟

وه‌لآم/ به جۆره بابه‌ت و جۆرى كه‌سه‌كه، كه چاوپێكه‌وتنى له‌گه‌ڵ ئه‌نجام ده‌درێت جۆرى چاوپێكه‌وتنه‌كه ده‌ستنيشان ده‌كرێت.

پ٢/ جۆره‌كانى چاوپێكه‌وتن چين؟

وه‌لآم/ دوو جۆرى چاوپێكه‌وتن هه‌يه: چاوپێكه‌وتنى هه‌ره‌مى و چاوپێكه‌وتنى خێرا.

Subject (16)

Structuring an Interview

Interviews follow one of two patterns that are determined by the subject matter and the type of person being interviewed. One pattern is structured like a funnel; the other is like an inverted funnel.

Funnel Interview

The funnel interview is the most common and the most relaxing for both the reporter and the source because the toughest and most threatening questions are saved for near the end. These in interviews begin with background talk.

The background questions are followed by open-ended questions, which in turn are followed by closed-ended questions or adversarial questions.

Funnel interviews are most useful when:

*The source is not accustomed to being interviewed.

*The length of the interview is not important.

*Particularly touchy closed-ended questions need to be asked.

Inverted-funnel interview

In an inverted-funnel interview, the key questions are asked immediately. This style of interview is used with people, such as law enforcement officers or government officials, who are experienced or when there is little time to ask questions.

Inverted-funnel interviews are also used in breaking news stories when there is little time to ask question.

Accustomed	باو، راهاتوو	patterns	نمونه
Length	درێژی	determined	بڕیاریدا
Particularly touchy	هەستیاری، هەستکراو	subject matter	کاکڵەی بابەت
Closed-ended questions	پرسیاری داخراو	inverted funnel	ئاوەژو
Inverted Interview-Funnel	پ.چ.داخراو	funnel interview	چاوپێکەوتنی ڕەحەتی
Immediately	یەکسەر	toughest	بەهێزترین
Enforcement	سەپاندن	threatening	هەڕەشە لێکردن
Officers	فەرمانبەران	background	باکگراوند
Government	حکومەت	open-ended questions	پرسیاری کراوە
Officials	بەرپرسان	closed-ended questions	پرسیاری داخراو
Experienced	ئەزمون	adversarial	راوێژکاریانە
Breaking news	هەواڵی بەپەلە		

Please answer the following Questions briefly.

1. What are the three ways to gather information for a story?

the three ways to gather information for a story are research , observation and interviewing .

2. In how many ways an interview can be conducted?

An interview can be conducted in person , over the phone, and now even by email.

3. What are the three stages in every interview?

The three stages in every interview are research , setting up the interview and questions and answers.

(١٥)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ ئەو سێ ڕێگایانەی بۆ کۆکردنەوەی زانیاری چیرۆکی هەواڵیی بەکار دێن چین؟

وەڵام/ ئەو سێ ڕێگایانەی کە بۆ کۆکردنەوەی چیرۆکی هەواڵ بەکاردێن بریتین لە گەڕان و بینین و چاوپێکەوتن.

پ٢/ بە چەند ڕێگا چاوپێکەوتن ئەنجام دەدرێت؟

وەڵام/ بە ڕێگای کەس و تەلەفۆن و تەنانەت لە سەردەمی ئێستادا بە ئیمێلیش چاوپێکەوتن ئەنجام دەدرێت.

پ٣/ئەو سێ قۆناغەی کە لە چاوپێکەوتندا بوونیان هەیە چین؟

وەڵام/ هەموو چاوپێکەوتنێك سێ سەکۆ لەخۆ دەگرێت، کە بریتین لە گەڕان و شوێنی چاوپێکەوتن و پرسیار و وەڵام.

Subject (15)

Interviewing

There are three ways to gather information for your story -research, observation and interviewing. Of these, interviewing is clearly the most important. It can be done in person, over the phone, and now even by email. It can be extensive or just few questions. An interview is an exchange of information between a reporter and a source. When a reporter asks the right questions with finesse, a source becomes a window to the news. On the other hand, a story can fail if the reporter asks the wrong questions or not enough questions, does not know how to ask questions or gives up too early on a hostile or close-lipped source.

Interviewing requires patience, confidence and an uncanny ability to listen, participate, observe and absorb. Reporters must be able to ask a question and listen to the entire response, all the time zeroing in on the key points. Reporters who are well-prepared should be able to tell when a source is telling the truth, embellishing it or lying.

There are three stages in every interview:

1. Reserch
2. setting up the interview
3. questions and answers

Each stage requires careful attention and expertise. A Shoddy job on any of the stages will show up in the final product. A thorough job on each stage will result in the best, most professional story possible.

Participate	بەشداریکردن	observation	چاودێریکردن
Observe	چاودێر	extensive	فراوان
Absorb	هەڵمژین	interview	چاوپێکەوتن
Entire response	وەڵامی تەواو	exchange	گۆڕینەوە
Zeroing	بەسفر کردنی شتەکان	reporter	پەیامنێر
Well-prepared	ئامادەکاری باش	source	سەرچاوە
Truth	راستی	finesse	لێهاتوویی
Embellishing	رازاندنەوە	hostile	دوژمن
Stages	قۆناغ	close-lipped source	سەرچـــــاوەیەکی نزیکـــــی دەمکوتکردن
Attention	سەرنج	patience	سەبر، ئارامی
Product	بەرهەم هێنان	confidence	دڵنیایی
Professional	پیشەیی	uncanny	سەیر

03 INTERVIEW

Interviewing
Structuring an interview
Guidelines to interview
Types of interview questions
Guidelines for Use of Questions
Interviewing do's and don'ts

Please answer the following Questions briefly.

1. How does a hourglass news form start?

A hourglass news form starts with a basic, summary lead telling what happened

2. Usually the hourglass news form is used in what kind of stories?

The hourglass news form is used in a narrative storytelling form by explaining the story in chronological order with detail, dialogue and any other dramatic information.

(١٤)

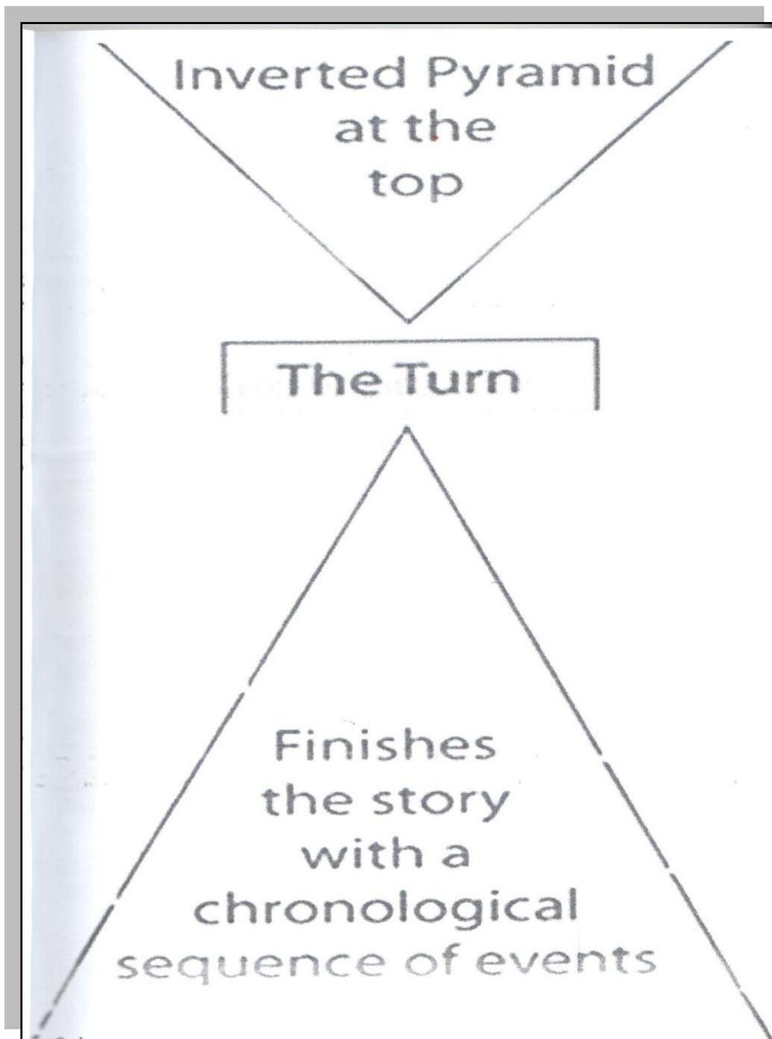
تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/هەواڵی کاتژمێری لمیی چۆن دەست پێدەکات؟

وەڵام/ هەواڵی کاتژمێری لمی بە هەواڵێکی سەرەکی لیدێکی پوختە دەستپێدەکات، کە رایدەگێنێت چی رووی داوە.

پ٢/هەواڵی لمیی لە چ جۆرێکی چیرۆکی هەواڵی بەکار دێت؟

وەڵام/ هەواڵی کاتژمێری لمیی لە شێوەی گێرانەوەی چیرۆکی پێك دێت کە باس لە بە دوایەك داهاتنی چیرۆکەکە بە وردەکاری و گفتوگۆ یان هەر زانیاریەکی دیکەی کاریگەر دەکات.

Inverted Pyramid
at the
top
The Turn
Finishes
the story
with a
chronological
sequence of events

Subject (14)

Hourglass

The hourglass from is a storytelling structure that starts with a basic, summary lead telling what happened. Then it turns into a narrative storytelling form by explaining the story in chronological order with detail, dialogue and any other dramatic information.

The transition to the storytelling can start with an overview attribution such as police gave the following account: This form takes longer to read than the traditional inverted pyramid but is good when you have a dramatic incident. It is well suited to police and court stories.

The hourglass can be used in all kinds of stories: crime, business, government, even to report meetings. It's best suited, however, for dramatic stories that can be told in chronological fashion.

The hourglass is a form that satisfies editors who prefer a traditional approach to news writing as well as impatient readers who tire easily of leisurely approaches to stories that take forever to get to the point. Readers who want a more complete story, who like to see a story unfold as they read it, are happy as well. The hourglass serves readers need for news and their natural desire for story.

Suited	شیاو، گونجاو	hourglass	کاتژمێری لمی
Court	دادگا	storytelling	گوتنی چیرۆك
Crime	تاوان	structure	پێکهاتە
Business	کار	turns	سوڕانەوە
Government	حکوومەت	narrative	حیکایەت خوێن
Meetings	کۆبوونەوەکان	explaining	دەربڕین
However	هەرچەندە	chronological	ریزکردن بە پێی کات
Dramatic	کاریگەر	detail dialogue	گفتوگۆی تێروتەسەل
Fashion	شێواز	leisurely	لەسەرخۆ
unfold	دەرخستن	Overview attribution	تێڕوانینی گشتی لەسەر پاڵپشتی
Account	راپۆرتی پۆلیس	desire	حەز، خولیا
Incident	رووداوی ناخۆش		

Please answer the following Questions briefly.

1. What is the difference between hard and soft news?

Hard news generally refers to up-to-the-minute news and events that are reported immediately, while soft news is background information or human-interest stories.

2. What topic usually do hard news stories cover?

Hard news stories covers politics , war , economics and crime used to be considered hard news

3. What topics usually do soft news stories cover?

Soft news stories covers arts, entertainment and lifestyles .

(١٣)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/جیاوازیی نێوان هەواڵی سەخت و هەواڵی نەرم چیە؟

وەڵام/ بە گشتی هەواڵی سەخت هەواڵەکانی راستەوخۆ و بە پەلە لەخۆ دەگرێت، بەڵام هەواڵی نەرم زانیاری باکگراوەند یان حەزە مرۆییەکان لەخۆ دەگرێت.

پ٢/چیرۆکی هەواڵی سەخت رومالّی چ بابەتێك دەکات؟

وەڵام/ رووداوی هەواڵی سەخت رومالّی هەواڵەکانی سیاسیی و جەنگ و ئابوری و تاوان دەکات، کە بە هەواڵی سەخت هەژمار دەکرێت.

پ٣/چیرۆکی هەواڵی نەرم چ بابەتێکی هەواڵی رومالّ دەکات؟

وەڵام/ چیرۆکی هەواڵی نەرم رومالّی هەواڵەکانی هونەری و کات بەسەربردن و شێوازەکانی ژیان دەکات.

Subject (13)

Hard news and soft News

News stories are basically divided into two types: hard news and soft news. Hard news generally refers to up-to-the-minute news and events that are reported immediately, while soft news is background information or human-interest stories.

Politics, war, economics and crime used to be considered hard news, while arts, entertainment and lifestyles were considered soft news.

But increasingly, the lines are beginning to blur. Is a story about the private life of a politician politics or entertainment? Is an article about the importance of investing early for retirement a business story or a lifestyle story? Judging solely on subject matter, it can be difficult to tell.

One difference between hard and soft news is the tone of presentation. A hard news story takes a factual approach: What happened? Who was involved? Where and when did it happen? Why?

A soft news story tries instead to entertain or advise the reader. You may have come across newspaper or TV stories that promise news you can use. Examples might be tips on how to stretch properly before exercising, or what to look for when buying a new computer.

Blur	دیارنەمان	basically divided	لە بنەڕەت دابەش دەبێت
Politician	سیاسی	hard news	هەواڵی گەرم
Investing	وەبەرهێنان	soft news	هەواڵی سارد
Retirement	خانەنشینی	generally refers	بە گشتی ئاماژە دەدات
Solely	بە تەنها	immediately	یەکسەر
Difference	جیاوازی	human interest	ئارەزوە مرۆییەکان
Presentation	نمایشکردن	politics	سیاسەت
Approach	ڕێگە	war	جەنگ
Involved	تێوەگلان	economics	زانستی ئابوری
Entertain	دڵخۆش کردن	crime	تاوان
Promise	بەڵێندان	considered	وا دادەنێ
Stretch	کشان	entertainment	خۆش

Please answer the following Questions briefly.

1. Why writing a lead is the hardest part of preparing a news story?

Writing a lead is the hardest part of a preparing a news story because the lead must also catch a reader's or listener's attention and make them want to read the rest of your story .

2. What is the difference between a hard and a soft lead?

A hard lead is suited for an urgent, breaking event, while a soft lead is more indirect and suited to feature writing

(١٢)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ بۆچی نووسینی لید زەحمەتترین بەشە لە ئامادە کردنی چیرۆکی هەواڵ؟

وەڵام/ نوسینی لید زەحمەتترین بەشە لە ئامادە کردنی چیرۆکی هەواڵ، چونکە پێویستە لید سەرنجی خوێنەر و گوێگر بۆ لای خۆی رابکێشێت و وابکات تا کۆتایی لە خوێندنەوەی چیرۆکەکە بەردەوام بیت.

پ٢/جیاوازی نێوان لیدی نەرم و لیدی سەخت چیە؟

وەڵام/ لیدی سەخت گونجاوە بۆ رووداوی تازە و ئانی، بەڵام لیدی نەرم زیاتر ناراستەوخۆیە و گونجاوە بۆ نوسینی فیچەر.

Subject (12)

Starting To write: The lead

The lead, or opening paragraph, is the most important part of a news story.

In a single paragraph, a lead must summarize the basic facts of a story and convey to a reader what you found out in your reporting. But it must be more than just an opening to your story. The lead must also catch a reader's or listener's attention and make them want to read the rest of your story.

And that makes the lead the hardest part of a news story to write. Unfortunately, there is no magic formula to tell you how to write a perfect lead. If it's any consolation, you are in good company because any experienced writer will admit it never gets any easier to write a great lead.

Journalists are taught a simple rule about basic news leads, called the 5-w,s+1H. They are: Who? What? Where? When? Why? And How A sentence or paragraph that gives a reader the answer to all the five W,S and How will automatically summarize any story.

There are many other kinds of news leads, but they all fall into two categories: hard leads and soft leads. The choice depends on the nature of the story and determines the from of the rest of the story. A hard lead is suited for an urgent, breaking event, while a soft lead is more indirect and suited to feature writing. Any lead must also impart the central idea, or theme, of your story. A good lead, and a good story, needs a newsworthy idea.

Admit	ڕێ دەدات	summarize	بە کورتی
Taught	فێرکراوە	convey	گەیاندن
Sentence	ڕستە	found	دۆزیەوە
Automatically	ئۆتۆماتیکی	catch	گرتن
Choice	بژاردە	attention	سەرنج
Depends	پشت بەستن	rest	پشوو
Nature	سروشتی	hardest	زەحمەتترین
Determine	بڕیاردان	unfortunately	بەدبەختانە
Suited	شیاو، گونجاو	magic formula	ڕەچەتەی سحری
Urgent	بە گورجی	perfect	تەواو
Indirect	ناڕاستەوخۆ	consolation	دەرئەنجام
Newsworthy	بەهاکانی هەواڵ	experienced	بە ئەزمون

Please answer the following Questions briefly.

1. Usually most news stories follow what news style?

Usually most news stories follows Inverted-pyramid style .

2. What does a lead paragraph usually contain?

A lead paragraph usually contains the most important elements.

(١١)

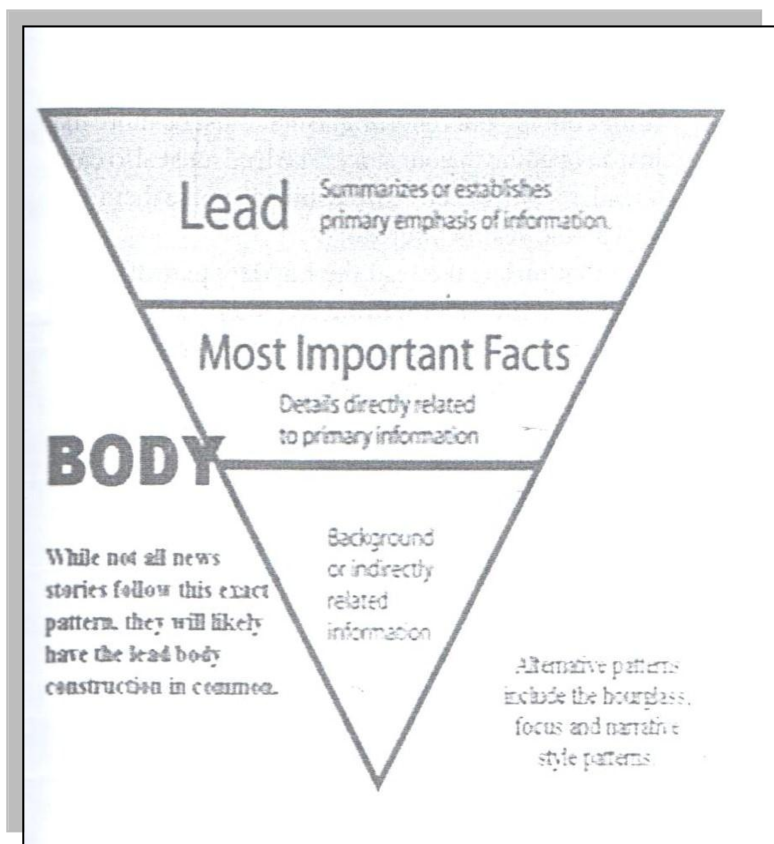
تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ بە گشتی زۆربەی چیرۆکەکانی هەواڵ پەیڕەوی چ ستایلێکی هەواڵ دەکەن؟

وەڵام/ زۆربەی چیرۆکەکانی هەواڵ ستایلی هەرەمی هەلگەڕاوە پەیڕەو دەکەن.

پ٢/ پەرەگرافی لید چ لەخۆ دەگرێت؟

وەڵام/ پەرەگرافی لید عادەتەن گرنگترین رەگەزەکانی هەواڵ لەخۆ دەگرێت.

Lead
Summarizes or establishes primary emphasis of information.
Most Important Facts
Details directly related to primary information
BODY
Background or indirectly related information
While not all news stories follow this exact pattern, they will likely have the lead body construction in common.
Alternative patterns include the hourglass, focus and narrative style patterns.

Subject (11)

Inverted-pyramid style

Most news stories follow the Inverted-pyramid style, which begins with the most important information and ends with the least important information.

Basic Guidelines for Inverted-pyramid style.

1. Write a concise lead paragraph (35 words max) that provides the most important elements.
2. Write a second paragraph to provide the remaining elements that did not fit in the lead paragraph.
3. provide background information. Depending on the story, this may take one or several paragraphs.
4. Present news in order of descending importance.
5. Use quotations early and throughout. The best time to introduce direct quotes is after the reader has been given the major news and background information.
6. Sprinkle quotes throughout the story rather than stringing them all together.
7. Use transitions.
8. Do not make your opinions apparent unless you are writing a personal column/editorial.
9. Avoid the end conclusions. Continue reporting until the story ends. An effective way to conclude is with a quotation.

Quotes	وەردەگرێت	concise	کورتە
Major	سەرەکی	provides	دەستەبەر دەکات
Sprinkle	پرژاندن	remaining	ماوەتەوە
Stringing	ژێ	fit	گونجاو
Together	پێکەوە	background	زەمینە، باگراوەند
Apparent	روون	depending	بە پشتبەستن بە
Unless	ئەگەر نا	present	پێشکەش
Personal column	کۆلەگەی کەسی	descending	هاتنە خوارەوە
Avoid	خۆدورخستنەوە	early	زوو
Conclusions	هەلهێنجان	throughout	بەدرێژایی
Until	تا	introduce	ناساندن
Effective	کاریگەر	direct	ئاراستەدەکات

Please answer the following Questions briefly.

1. As far as the structure of a story is concerned, what is chronological order?

chronological order is the key events in your story as they occurred.

2. What are the three traditional news forms?

The three traditional news forms are the inverted pyramid, the narrative and the hourglass.

3- What is the most popular structure for news stories?

The most popular structure for news stories is the inverted pyramid

(١٠)

تكایه به كورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ تا ئەو شوێنەی پێكهاتەی چیرۆك مەبەستە، رووداوە بە دوایەك داهاتنی رووداوەكان چین؟

وەڵام/ بە دوای یەك داهاتن بریتیە لە كلیلی رووداوە سەرەكییەكان بۆ چیرۆكەكە لە كاتی روودانیان.

پ٢/ سێ شێوە ترادسیۆنەكەی هەواڵ چین؟

وەڵام/ سێ شێوە تەقلیدیەكی هەواڵ بریتین لە هەرەمی هەڵگەڕاوە، هەواڵی چیرۆكی، كاتژمێری لمی.

پ٣/ باوترین پەیكەر بۆ چیرۆكی هەواڵ چیە؟

وەڵام/ باوترین پەیكەری بۆ چیرۆكی هەواڵ بریتیە لە هەرەمی هەڵگەراوە.

Subject (10)

Story structure

You have several options when it comes to the structure of your Story. You can choose a chronological order, where you present the key events in your story as they occurred. It is more likely, though, that you will use one of the three traditional news forms: the inverted pyramid, the narrative or the hourglass.

1. The most popular structure for news stories is the inverted pyramid. In the inverted pyramid, the information is arranged in descending order of importance. The most important material is placed at the beginning of the story, and less important material follows. Succeeding paragraphs explain and support the lead.

2. One alternative to the inverted pyramid is narration or story telling. Narration uses scenes, anecdotes and dialogue to build to a climax. People are prominent in the story, and they are responsible for the action. The story has a beginning, middle and end. Questions sound like real speech. The words and actions of the characters disclose motives.

3. A third story structure, the hourglass, combines some of the best elements of both the inverted pyramid and the narrative. It consists of three parts: a top, which tells the news quickly; the turn, a nimble transition; and the narrative, a chronological retelling of events.

Scenes	دیمەن	options	بژاردە
Anecdotes dialogue	گفتوگۆ لە گێرانەوەدا	Structure	پێکهاتە، هەیکەل
Climax	لوتکە	Occurred	روویدا
Prominent	دیار، هەڵکەوتوو	traditional	تەقلیدی، لاسایی
Quotations	وەرگرتن	inverted pyramid	هەرەمی هەڵگەڕاوە
Characters	کارەکتەر	narrative	گێڕانەوە
Reveal	دەرخستن	hourglass	کاتژمێری لی
Motives	پاڵنەر	arranged	رێکخستن
Combines	پێکەوە کۆ دەکاتەوە	descending	هاتنە خوارەوە
Consists	پێکدێت لە	material	ماددە
Nimble	جوان و باریك ، رێك	succeeding	لە دوای ئەو
Chronological	رێکخـــراو لـــە رووی کاتەوە	explain	شیکردنەوە

Please answer the following Questions briefly.

1-What is gatekeeper function for journalists?

gatekeeper function of journalists is deciding which stories to let through the gate and which to toss into the trash.

2-Who decides which stories are important enough to run on page one?

Journalists decide which stories are important enough to run on page one.

(٩)

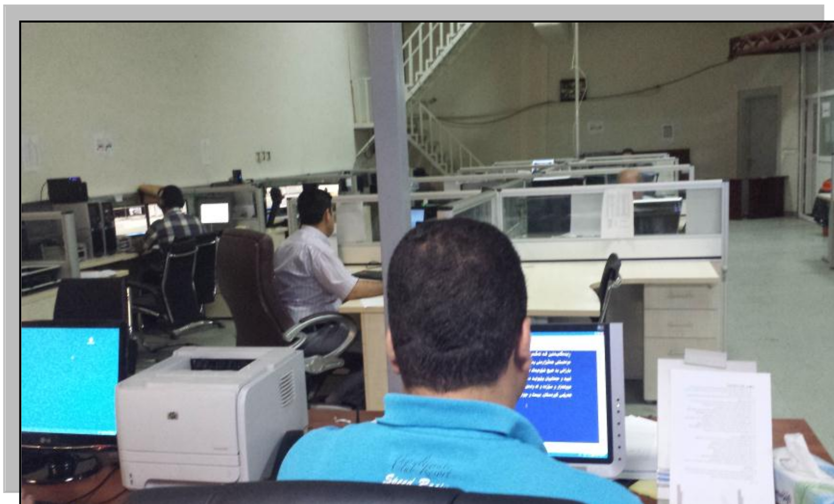
تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ کاری پاسەوانیی دەرگا بۆ رۆژنامەنوسەکان چیە؟

وەڵام/ کاری پاسەوانی دەرگا بۆ رۆژنامەنوسان، رێگەدانە بەو چیرۆکانەی کە تێپەرن یاخود تێنەپەڕن و بخرێنە ناو زبڵدانەوە.

پ٢/ کێ بڕیار لە سەر ئەوە دەدات کە کام چیرۆکە گرنگە کە لە لاپەرەی یەکەم داببەزێت؟

وەڵام/ رۆژنامەنووسان بڕیار دەدەن کە کام چیرۆکە ئەوەندە گرنگە، کە لە یەکەم لاپەرە داببەزێت.

Subject (9)

The gatekeeper

Who decides what stories will be printed in the Monitor? Who picks the stories for the 10 O , clock . News on Channel 2 ? Journalists make those decisions, and when they do, they are performing their gatekeeper function. They decide which stories to let through the gate and which to toss into the trash. Journalists decide which stories are important enough to run on page one, and which ones run inside. But the gatekeeper function also affects the way we write our stories. The reader looks to the journalist to make sense out of a confusing world. It is the journalist's job to find out what's going on, then choose from a notebook full of scribbles only those facts necessary to give the reader a clear, concise picture of the most important events.

Obviously, this process leaves some facts out of the story. You must be sure that your story includes the most important information. But for you to make that judgment, you have to learn everything possible about your subject, and that means you will end up knowing a lot of less-important facts that will never make it into a news story. A good reporter loves to dig into a story. The rule is: write 10 percent of what you know.

Sense	هەست	decides	بڕیاردەدات
Confusing	شڵەژان	printed	چاپکراو
Notebook	پەرتوکی تێبینی	monitor	چاودێر
Scribbles	تێکەڵ و پێکەڵ	picks	ڕەخنە دەگرێت
Necessary	پێویست	decisions	بڕیارەکان
Concise	کورتە	performing	ئەدا
Obviously	بە ڕوونی	gatekeeper	پاسەوانی دەرگا، دەرکەوان
Process leaves	پرۆسەکە جێدەهێڵن	function	پیشە، ئەرك
Judgment	فەرمانڕەوایی	toss	فڕێیدا
Subject	بابەت	enough	بەسە
Dig	هەڵکەندن	affects	کاری تێدەکات
Rule	ڕێسا		

Please answer the following Questions briefly.

1. According to the first Amendment what is the reporter's responsibility?

The reporter's responsibility is to serve only the reader.

2. According to the text, what may readers do if reporters write biased stories?

The readers will stop trusting reporters if write biased stories.

(٨)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ بە پێی یەکەم هەموارکردن دەستپێکردن بەرپرسیارییەتی پەیامنێر چییە؟

وەڵام/ بەرپرسیارییەتی پەیامنێر تەنها بریتییە لە خزمەتکردنی وەرگر.

پ٢/بە گوێرەی دەقی ئەم بەشە، وەرگر رەنگە چی بکات ئەگەر پەیامنێر چیرۆکێکی لایەنگری نووسی؟

وەڵام/ خوێنەر متمانەی بە رۆژنامەنوسەکە نامێنێت، ئەگەر چیرۆکی لایەنداریی بنووسێت.

Subject (8)

Objectivity/ Fairness

The reporter's job is to find out the truth and tell it, regardless of who might be made uncomfortable. The reporter's responsibility, as implied by the first Amendment, is to serve only the reader. The public needs unbiased information in order for democracy to succeed. That means that your stories must be unbiased. Most reporters believe pure objectivity is impossible. When you select one word over another, your judgments enter the story. But fairness is possible, and fairness should be every reporter's goal.

Fairness requires the reporter to recognize his or her own biases in the story, and then consciously include all relevant points of view-even ones that the reporter doesn't like, personally. Always look for the other side in any story. If someone or some institution is accused of something by a source in your story, you have an absolute obligation to contact the accused party and give them the opportunity to respond. This should be done in the first story, not in some later response story. Use neutral language. Avoid exclamation points. Don't say our college when referring to ohlone. Say Ohlone. Our tone should be one of the disinterested, but honest observer. A reporter's credibility is the only guarantee the reader has of the story's accuracy. There are no policemen in the newsroom forcing reporters to be accurate. The first Amendment wouldn't allow that.

If we write inaccurate or biased stories, the readers will stop trusting us. And if that happens, we all might as well go into some other field.

Source	سەرچاوە	regardless	بە چاوپۆشین لە
Absolute	بە تەواوی، رەها	responsibility	دیاریکردنی بەرپرسیاریەتی
Contact	پەیوەندی	order	سیستەم
Opportunity	دەرفەت	succeed	سەرکەوتن
Exclamation	سەرسوڕمان	believe	بڕوا دەکات
Disinterested	بایەخمەندنەبوون	objectivity	بابەتیانە
Observer	چاودێر	judgments	دادوەریی
Credibility	سەروەری	requires	داوا دەکات
Guarantee	گەرەنتی	consciously	بە ئاگاییەوە
Accuracy	وردی	relevant	پەیوەندار
Newsroom	ژووری هەواڵ	institution	دامودەزگا

Please answer the following Questions briefly.

1. How impact is determined?

Impact is determined by the number of people affected

2. The closer your audience is to the event, the greater its news value.

3. Impact, proximity, timeliness, prominence, novelty, relevance, usefulness, and human interest are news values

(٧)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/چۆن کاریگەریی دیاری دەکرێت؟

وەڵام/ کاریگەریی بە ژمارە و رادەی ئەو خەڵکە دیاری دەکرێت کە کاریگەرییان کراوەتە سەر.

پ٢/چەند هەواڵ نزیك بێتەوە لە وەرگر، ئەوەندە بەهای زیاتر دەبێت.

وەڵام/ بەهاکانی هەواڵ بریتین لە کاریگەریی و نزیکایەتی و تازەیی و ناوبانگیی و تازەگەریی و پەیوەندارییی و سوودمەند بوون و حەزە مرۆییەکان.

Subject (7)

News values

Critics say why is the newspaper always full of bed news? Because bad news is unusual, and no one wants to read about ordinary events. The Monitor adviser arrived on campus this morning and found things much as he left them the night before. Who cares? If the adviser finds a mountain lion waiting for the elevator in Building 5, then there's a story. With photos, news usually has at least one of these elements:

Impact: Impact is determined by the number of people affected. The number of boats that sink, the number of cars wrecked, etc. The more people affected, the more boats sunk, the bigger the impact of the story.Proximity: The closer your audience is to the event, the greater its news value.Timeliness: new is big part of news. If it happened just before deadline, it's bigger news than if it happened last week. News, like fish, is better fresh.Prominence: The public cares more about celebrities than they do about people they don't know.

Novelty: If an event is unusual, bizarre, the first, the last, or once-in-a-lifetime, it is has more news value than if it is something that happens all the time.

Relevance: How does the story affect the reader? If there's no effect at all, maybe there's no news.Usefulness: How can I use this information? Home, business and leisure news sections have sprouted in newspapers in an attempt to give readers news they can really use.Human interest: A story may be weak on the other news values, but be interesting anyway.

Proximity	نزیکایەتی	bites	گاز لێدان، گازگرتن
Audience	وەرگر	critics	رەخنەگرەکان
Timeliness	تازەیی	ordinary	ئاسایی
Deadline	دواسات	adviser	راوێژکار
Prominence	ناوبانگی	cares	چاودێریکردن
Novelty	تازەگەری	elevator	ئاسانسۆر
Bizarre	سەیرو سەمەرە	elements	رەگەزەکان
Relevance	پەیوەندداربوون	impact	کاریگەریی
Usefulness	سوودمەندبوون	determined	دیاریکردن
Leisure	کاتی بەتاڵ	affected	کاریگەری کردووە
Sections	بەشەکان	wrecked	تێکشکاو
Sprouted	سەردەرهێنان	sunk	نقوومبوون

Please answer the following Questions briefly.

1- What are the ABCs of news writing?

The ABCs of news writing are accuracy, brevity and clarity.

2- What elements are vital for survival of a free press?

The public trust necessary for the survival of a free press.

3-What may a false news story does to public trust?

A false news story undercuts the public trust

(٦)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ABCیەکانی هەواڵ نوسین کامانەن؟

وەڵام/ بنەماکانی نوسینی هەواڵ لە کەناڵی ئەی بی سی ئێس بریتیە لە وردیی و کورتیی و ڕوونیی.

پ٢/ رەگەزە گرنگەکان بۆ بەردەوامیی مانەوەی رۆژنامەی ئازاد چین؟

وەڵام/ متمانەی خەڵك گرنگە بۆ بەردەوامیی مانەوەی رۆژنامەی ئازاد.

پ٣/دەبێ هەواڵی ناراست چی لە متمانەی خەڵك بکات؟

وەڵام/ هەواڵی نادروست دەبێتە هۆی لە دەستدانی متمانەی خەڵك.

HONORABLE MENTIONS

Subject (6)

Basic news writing

News is the conglomeration of new facts and events that impact our lives. Most people rely on journalists to provide them with this up-to-date information about the world. Making it the journalists responsibility to determine what is news?

The ABCs of news writing are accuracy, brevity and clarity. The first and most important is accuracy a story can be creative and compelling, out if it contains errors, it is worthless. Actually, it is worse than worthless; a false news story undercuts the public trust necessary for the survival of a free press. Keep in mind that the First Amendment specifically protects the press from government control so that the public can receive accurate and unbiased information. The public needs unbiased information to make intelligent choices in the voting booth. This is critical to the process of democracy in any country. If the public loses faith in the accuracy and fairness of the press, loss of faith in democracy will soon follow. Always check numbers, spellings of names, who said what, and the other basic facts of any story. A reporter's job is to find out what is going on, and then write a story that's interesting and informative. Accuracy always comes first. Second is brevity. Each word in your story should do a job. If not, take it out. Get to the point. Say it just once. Don't be redundant. Don't say 8 a.m. in morning, since 8 a.m is in the morning. Just say 8 a.m or say 8 in the morning.

Undercuts	داماڵین	conglomeration	پێکهاتە
Free press	رۆژنامەی ئازاد	rely	پشتبەستن
First amendment	یەکەمین هەموارکردن	provide	پێدان
Specifically protects	بە تایبەت پارێزگاری کردن	up-to-date	نوێبوونەوە
Accurate	راست و ورد	responsibility determine	دیاریکردنی بەرپرسیاریەتی
Intelligent	زیرەك ، هۆشیار	accuracy	وردیی
Voting booth	سندوقی دەنگدان	brevity	کورتی
Critical	رەخنەیی،هەستیار، گرنگ	clarity	روونیی
Process	قۆناغ	creative	داهێنەر
Faith	بڕوا	worse	خراپتر
Redundant	درێژدادڕی	false	هەڵە

Please answer the following Questions briefly.

1. How do you define news?

News is anything that interests a large part of the community and has never been brought to its attention before.

News is an account of what is happening around us

2- On what bases the stories are selected by reporters?

The stories are selected by reporters depending their importance, emotion, impact, timeliness and interest.

(٥)

تكایە بە كورتی وەلامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ چۆن پێناسەی هەواڵ دەكەیت؟

وەلام/ ـ هەواڵ بریتییە لە هەر شتێك كە بۆ بەشێكی گەورەی كۆمەلگا گرنگ بێت و پێشتر سەرنجی كۆمەلگای بۆ لای رانەكێشابێت.

ـ بریتییە لە تێگەیشتنێك سەبارەت بەوەی لە دەوروبەرمان روودەدات.

پ٢/لە سەر چ بنەمایەك چیرۆكەكان لە لایەن پەیامنێرانەوە هەلدەبژێرێن؟

وەلام/ هەلبژاردنی چیرۆكەكان لە لایەن پەیامنێرانەوە پشت دەبەستێت بە گرنگیی و پالنەر و كاریگەریی و تازەگەریی و ئارەزووە مرۆییەكان.

News

Subject (5)

What is News

What is news? Charles A. Dana editor of the New York Sun once defined it as , Anything that interests a large part of the community and has never been brought to its attention before. In other words, news is what people are talking about. News is new. As Evelyn Waugh described it, News is what the chap who doesn't care much about anything wants to read.

News has two priorities: it must be current, and it must mean something to people. A story about the environment and a story about the Oscar can both be newsworthy, for different reasons.

On the surface, defining news is a simple task. News is an account of what is happening around us. It may involve current events, new initiatives or ongoing projects or issues. But a newspaper does not only print news of the day. It also prints background analysis, opinions, and human interest stories.

The reporter chooses stories from the flood of information and events happening in the world and in their community. Stories are normally selected because of their importance, emotion, impact, timeliness and interest.

Note: all these factors do NOT have to coincide in each and every story!

Events	ڕووداوەکان	editor	سەرنوسەر
Initiatives	دەستپێشخەری	defined	پێناسەی کرد
Ongoing projects	پرۆژەی بەردەوام	described	پێداهەڵدان، وەسفی کرد
Issues	بابەتەکان	chap	پیاو
Background	باگراوەند،پاشخان	care	ئاگالێبوون
Reporter	پەیامنێر، ئامادەکار	priorities	پێشینە
Flood	لافاو	current	ئێستا
Importance	گرنگ	newsworthy	بەهای هەواڵ
Emotion	سۆز، پاڵنەر	reasons	هۆکارەکان
Impact	کاریگەر	surface	ڕووکەش
Timeliness	تازەگەری	account	باسکردنێك
Coincide	هاوشێوە، هاوکات	involve	چونەناو

Please answer the following Questions briefly.

1. Early ideas created by some children about the world are based on their on their family and the media (mostly television and books)

2.How can media hook you in and make you want to consume more media?

They have clever techniques to hook you in and make you want to consume more media.

(٤)

تكايه به كورتى وەلامى ئەم پرسيارانەى خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ چۆن ميديا دەتوانێت تۆ بۆ لاى خۆى رابكێشێت و وات لىٚ بكات ميدياى زياتر بەكار بێنێت ؟

وەلام/ ميديا تەكنيكى زيرەكانەى هەيە بۆ ئەوەى تۆ بخاتە داوى خۆى و وات لێبكات زياتر بەكارهێنەرى بيت.

هزره سەرەتاييەكان كە لە لاى منداڵ دروست دەبن سەبارەت بە جيهان دەوەستێتە سەر خێزان و ميديا(زياتر تەلەفزيۆن و كتێب).

CCTV

Subject (4)

How can it affect you?

From the first time you were exposed to the media they have influenced you. Some media play a significant role in socializing children. Early ideas created by some children about the world are based on their family and the media (mostly television and books) and then later by friends, school and so on.

The media can help us to feel that we are connected with others, that we have something in common to talk about and share with others (particularly the television).

Talking about something that was in the media after you have seen or heard it is fine, but while you are a consumer you are often in a very antisocial environment just receiving a message rather than participating in a conversation or having two-way interaction.

Sometimes you can feel so engrossed or involved with the media that you forget this. You can be selective about what you expose yourself to. There may be a whole range of newspapers or television programs available to you that are educative and mind expanding, but in the end you need to make the decision about what you want to see, read or hear.

They have clever techniques to hook you in and make you want to consume more media!

Engrossed	سەرقاڵ بوونی زۆر	exposed	کەوتنەبەر
Involved	تێوەگلان،بەشداریکردن	influenced	کاریگەریی
Selective	دیاریکردن	significant	گرنگ
Expose	رووبەڕوو بوونەوە	connected	پەیوەندیکردن
Available	فەراهەم	common	هاوبەش، باو
Educative	فێرکاری	particularly	بە تایبەتی
Expanding	فراوان کردن	consumer	بەکارهێنەر
Decision	بڕیاردان	antisocial	دژی کۆمەلگا
Seducing	هەڵخەڵەتاندن	environment	دەوروبەر، ژینگە
Clever	وریا	participating	بەشداریی پێکردن
Hook	تەڵە	conversation	وتووێژ
Interaction	کارلێکردن		

Please answer the following Questions briefly.

1. As Far as style and content of newspapers are concerned, what are two main types of newspapers?

The two main types of newspapers are tabloid and broadsheet ?

2. What is a regional newspaper?

A regional newspaper is either broadsheet or tabloid, though it mainly follows a tabloid format.

3. What do free newspapers usually contain?

Free newspapers usually contains huge amounts of advertising and small amounts of news .

(٣)

تکایە بە کورتی وەڵامی ئەم پرسیارانەی خوارەوە بدەرەوە.

پ١/ دوو جۆرەکەی رۆژنامە لە رووی شێواز و ناوەرۆکەوە چین؟

وەڵام/ دوو جۆرەکەی رۆژنامە بریتین لە قەبارە بچوك (تابلۆید) و قەبارە گەورە (برۆدشیتس).

پ٢/ رۆژنامەی هەرێمیی چیە؟

وەڵام/ رۆژنامەی هەرێمیی هەر دوو جۆری تابلۆید و برۆدشیتدس دەگرێتەوە، لەگەڵ ئەوەی بە شێوەیەکی سەرەکی بریتییە لە رۆژنامەی تابلۆید.

پ٣/ رۆژنامەی ئازاد چ لەخۆ دەگرێت؟

وەڵام/ رۆژنامەی ئازاد رووبەرێکی زۆر لە رێکلام و بڕێکی کەم لە هەواڵ لە خۆ دەگرێت.